Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 3-го СЕРПНЯ 1920. ЧИСЛО 93. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., TUESDAY, AUGUST 3, 1920. No. 93.

МАХНО МАЄ ВЕЛИКУ УКРАЇНСЬКУ АРМІЮ.

БОЛЬШЕВИКИ В БЕРЕСТЮ; ЙДУТЬ НА ВАРШАВУ.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

УКРАЇНСЬКА СЕЛЯНСЬКА АРМІЯ НА ТИЛАХ БОЛЬШЕВИКІВ.

БЕРЛІН, 31. липня. (Кореспонденція А. Р. Декера до Н. Й. „Глоб-а"). Російська армія бється з націоналістичним запалом, а її офіцири гордяться тим, що вони належать до побідної армії. Вони воюють з Поляками за зєдинення давної російської території та за здобуття давних імперіялістичних цілий, вчисляючи в те й здобуття Царгороду.

Ті, що думають, що Москалі не стануть на німецькій границі, вказують на факт, що комуністичні головачі держаться лише мілітаризмом, а розоружене армії принесе конець їх пануванню.

Вони вказують на те, що кілька протиреволюційних груп займають край поза большевицькими плечами. Найбільша така територія, се осередок України, де генерал Махно має армію зложену зі 170.000 добре зоружених людий. Кажуть, що генерал Махно зорганізував селян для їх власної охорони і сказав їм: „Нам не потрібно зелізниць, бо ми не можемо перевозити ними збіжа, але большевики можуть уживати їх для висилки свого війска проти нас". І тому селяни понищили зелізниці.

Генерал Махно воює зі всіми зайдами, все одно, чи вони московські большевики, Поляки, чи прихильники Денікіна, Врангля, чи навіть Петлюри. В тій околиці живе 3 до 4 міліони населення.

По всякій правдоподібности мусять задержатися на границі Німеччини ізза недостач в транспортах і вдоволитися боротьбою або пропагандою проти менших ворожих держав.

ПОЛЯКИ ХОЧУТЬ БОРОНИТИ МІСТА ЛЬВОВА.

БЕРЛІН, 31. липня. — Окрема телеграма з Варшави до газети „Фосіше Цайтунг" доносить, що Поляки заперестали опорожнювати Львів, з огляду на поправу положення на фронті в тій околиці. По відбуттю наради з військовою командою, міські власти видали проклямацію із запевненєм, що місто буде боронене до останнього.

Телеграма каже, що у Варшаві не вважають за конечне опорожнювати місто і остаточні пляни ще не викінчені. На разі пороблено лише приготовні зарядження та забезпечення на випадок наїзду літаків.

Населенне дістало також повідомленне, що телеграми і почтові пересилки приймаються лише на ризико посилаючого. Зелізничий рух в західнім напрямі вказує, що виїзд з міста не єсть надзвичайний. Банки оголошують, що відбиранне ощадностий також не єсть надзвичайне.

Непотверджена вістка доносить, що Поляки відобрали Осовец на півночи, а Броди на полудне.

(Се дуже непевне, бо були донесення, що навіть Золочів вже в руках большевиків. — Ред.).

З ПОЛЬЩІ.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСКА ЗАНЯЛИ БЕРЕСТЄ.

ЛОНДОН, 1. серпня. — Твердиню Берестє Литовське, що лежить 110 миль на схід від Варшави, недалеко властивої польської границі, здобули Москалі — як про се доносить сьогодня бездротна телеграма з Берліна. Берестє мало впасти в руки Москалів по дуже слабім опорі зі сторони Поляків. Савєтські війска йдуть дальше в напрямі Варшави і Львова. Большевицька кіннота, яка находиться на границі Німеччини, відступила звідси і пійшла в сторону Варшави.

БОЛЬШЕВИЦЬКА АРМІЯ 75 МИЛЬ ВІД ВАРШАВИ.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Російська савєтська армія находиться тепер у віддали 75 миль від Варшави. Вона заняла Ломжу і місто Колно і Щуцін коло німецької границі.

ЯК ПІВНІЧНА ПОЛЬСЬКА АРМІЯ ВТІКАЛА?

БЕРЛІН, 31. липня. — Окрема телеграма з Лік до „Нає Берлінер Цайтунг" доносить, що знищенне північної польської армії є вже доверешеним фактом. Москалі заняли твердиню Оссовец, Сувалки і Ломжу, а тепер займають Граєво і Щучин, сейчас побіч границі східної Прусії.

Кореспондент каже, що там вже нема ніякого польського фронту, бо Поляки всюди втікають в переполоху. Він каже, що йому зовсім легко було перейти через польську границю, бо там вже нема польської сторожі.

Кореспондент наглядно видів, як поодинокі відділи польського війска кидали свої торністри і оруже і втікали стрімголов, не слухаючи своїх офіцирів, котрі й самі втікали куди попало.

Недалеко Граєва стрінув кореспондент перші російські уніформи і давних русских офіцирів. Вони гнали за Поляками у віддали якої пів години.

БОЛЬШЕВИКИ В СТИЧНОСТИ З НІМЦЯМИ.

ПАРИЖ, 31. липня. — Большевицька кавалерія загналася аж до східно-пруської границі, як про се доносить французька місія з Варшави. Большевицька лінія розтягається від Сувалків, 50 миль на північний захід від Гродна, на протязі 60 миль до простої лінії на північ від Варшави. Граєво, 37 миль на полудневий захід від Сувалків, заняли вже большевики.

Большевики вправді не перейшли пруської границі коло Аленштайн і Маріенвердер, але братаються з Німцями.

Французька місія каже, що зовсім мож здогадатись, що Німці і большевики ведуть переговори в Сувалках.

ПОХІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АРМІЇ.

ПАРИЖ, 31. липня. — Північне крило большевицької армії загрожує Варшаві просто з півночи, а також і зі сходу. Большевики находяться тепер 25 миль на полудневий захід від Білостоку.

Аліянтські війска, головно французькі, які стояли залогою в Аленштайн і Маріенвердер, щоб там доглянути плебісциту, зістануть там, і дальше, доки положенне не прояснится, хоч плебісцит вже відбувся.

Хоч показуються правдивими донесення, що большевицькій армії бракує амуніції та артилерії, та що піхота дуже перемучена і довіз живности дуже утруднений, то мимо сего вона поступає дуже скоро проти Поляків.

ЛОНДОН, 31. липня. — Урядове звідомленне савєтського правління з пятниці доносить, що большевики в четвер дійшли до Більська (30 миль на полудне від Білостока); по завзятій боротьбі большевицькі війска перейшли ріку Нарву і йдуть дальше вперед.

„Ми заняли Прушани у вівторок — каже звідомленне — і в четвер дійшли до Берестя. В напрямі Ковля наші війска женуть Поляків над ріку Стоход.

„На Кримі йде боротьба на просторі межи рікою Дніпром і містами Александрівськ і Ногайськ".

ПОЛЬЩА ВТІКАЄ.

(Телеграфує кореспондент „Ворлда" Кирило Бравн).

БЕРЛІН, 1. серпня. — Утікачі з Варшави починають вже прибувати до Берліна. Передна їх сторожа складається головно з визискувачів — паскарів. Тутешні військові знатоки вірять, що большевики можуть дійти до Варшави за 6 днів, коли вони схотять, хоч дотепер нічого ще незвісно про хід переговорів в справі завішення оружа.

Большевицьку кінноту вже було видко коло східно-пруської границі, одначе до тепер не було ще ніяких перепалок з пруською пограничною сторожою. Більше ніж 2000 польських жовнірів перейшли через пруську границю, але їх розоружили німецькі власти.

Непотверджені вісти доносять, що наслідком поражень Польщі, проявляється в Познанщині рух, щоб відорватися від Польщі, в злучитись знова з Німеччиною. Після инших поголосок німецькі комуністи звернулися до большевиків зі зазивом, щоб вони в своїх услівях для Польщі зажадали плебісциту для тих територій, що їх дістала Польща від Німеччини.

ОДИН МОСКОВСЬКИЙ ОФІЦИР І ДВОХ САЛДАТІВ ЗАНЯЛИ МІСТО СУВАЛКИ.

Кореспондент німецької газети „Нає Берлінер Цайтунг" доносить, що місто Сувалки занява один російський офіцир з двома салдатами. Втікаючі польські жовніри навіть не оглядаються вже в зад. Большевицькі салдати знова не хотять навіть брати в полон польських „лицарів", лише відбирають їм оруже й наганяють домів.

ВАРШАВА ОКОПУЄТЬСЯ.

ВАРШАВА, 1. серпня. — Останньої ночі появилися у Варшаві найріжнороднійші дивачні поголоски. Сказано між иншими, що большевики стрінули польських делегатів голосними окликами коло Барановичь.

Военні приготовання йдуть завзято дальше вперед. Місто опоясане трьома вінцями кільчастого дроту і вакопами. Громади жінок ходять по каварнях і витягають звідтам всіх на вигляд здорових мущин до роботи для оборони міста.

Часописі почали нині приготовляти вже населенне на прихід большевиків. Кождий тепер вповні розуміє важке военне положенне.

ПОЛЬСЬКІ І РОСІЙСЬКІ ЗАСТУПНИКИ СТРІНУЛИСЯ В ЦІЛИ ПЕРЕГОВОРІВ.

ВАРШАВА, 31. липня.—Польські військові делегати, які виїхали з Варшави вчера о 9. годині рано, перейшли через границю нині о 8. годині вечером. Премієр Вітос дістав вісти, що польська делегація стрінулася з большевицьким делегатами на дорозі межи Берестєм і Барановичами.

ПОЛЬСЬКІ ДЕЛЄГАТИ НЕ СМІЮТЬ ГОДИТИСЯ НА НІЯКІ УСЛІВЯ, ЯКІ БИ ЗАГРОЖУВАЛИ НЕЗАВИСИМОСТИ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

Майбутня границя Східної Галичини.

ВАРШАВА, 31. липня.—Польські делегати для перемиря з большевикаци дістали інструкції не згодитися на ніякі точки, які загрожували би независимість Польщі — таке запевненне дав віцепремієр Дашиньскі в розмові з газетярами. В ріжних розмовах були натяки на те, що большевики будуть наставати на створенне совітського правління в Польщі, заки вони ще згодяться на завішенне оружа. Польські делегати мають одначе інструкції навіть не запусукатися в дальші переправи, як що большевики схотять вмішуватися у внутрішні справи Польщі. Таксамо не сміють делегати годитися на ніяке жаданне розоруження Польщі.

Що до державних границь польські делегати мають припорученне не годитися на ніякі пропозиції, які зміняли би демаркаційну лінію запроповачу Лойдом Джорджом, а що до Східної Галичини то там границя має бути установлена після тої лінії, яка буде задержана війсками в хвилі заключення завіщення оружа.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ УСЛІВЯ.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Кореспондент газети „Берлінер Абендблят" доносить, що він має вісти, що большевики поставлять такі услівя перемиря для Поляків, що Поляки їх не приймуть, а через те большевики підуть на Варшаву.

В ПАРИЖІ НЕ ВІРЯТЬ В ЧЕСНІ НАМІРИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Кажуть, що большевики дали потайки розказ своїй армії заняти Варшаву.

ПАРИЖ, 31. липня. — Лев Троцький розказав червоній армії заняти Варшаву, заки ще розпічнуться переговори в справі завішення оружа.

Французьке міністерство закордонних справ оповіщує сьогодня, що большевики повідомили Поляків, що переговори відложені до 5. серпня — і розказали червоній армії йти наперед та заняти столицю Польщі, заки ще розпічнуться переговори.

Відповідну шифровану бездротну телеграму вислало большевицьке правлінне до своєї начальної команди, і сю телеграму зуміли вітчитати французькі спеціялісти у Варшаві.

Амбасадор Жісеран, голова французької місії в Польщі довідався від генерала Ромежа, голови польської перемирної делегації, що переговори дійсно не розпічнуться перед днем 5. серпня. Єсть се вже друге відложенне переговорів. Перший речинець був установлений на день 26. липня, опісля його пересунено на 30. липня, а тепер аж на 5. серпня. З огляду на се, годі тепер вірити в щирість большевицьких запевнень.

Разом з генералом Ромером поїхали в делегації ще: полковник Соллогуб і М. Врублевський, віцеміністер Ради (Народної оборони?).

ФРАНЦІЯ РЕОРГАНІЗУЄ ПОЛЬСЬКУ АРМІЮ.

ПАРИЖ, 31. липня. — Більше ніж 1000 аліянтських офіцирів прибуло до Польщі протягом останніх трьох днів і віддалися під розкази генерала Вейгана, котрий, як заступник маршаля Фоша, намагається привернути хочби лише позірний лад в польській армії. Амуніції довозять з Франції й Англії через Данціг.

Головною недостачею польської армії єсть брак організації. Мимо великого числа дезертирів дух в армії має бути добрий і тому Вейган ще надіється збудувати з сеї армії протибольшевицький мур. Генерала Ромера, команданта першої польської армії, котра найбільше потерпіла на півночи від Варшави, усунено, а начальну команду сеї армії віддано Йосифови Галєрови.

Аванс генерала Галєра, котрий був командантом польських дивізій у Франції і переймив французьку военну тактику, єсть першим кроком в реорганізації польської армії, яку розпочала англійсько-французька місія вчера. Всі важнійші технічні становища переймають французькі офіцири й дорадники, а французьким штабовцям віддано велику власть.

ГЕНЕРАЛ ПІЛСУДСКІ УСТУПИВ З НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ.

ЛОНДОН, 29. липня. — Сьогодня доносять сюди, що головний командант польської армії, генерал Пілсудскі зложив свій уряд.

З Парижа доносять, що по першім пораженню Поляків коло Києва, мав висловитись маршалок Фош, що Наполеон згубився щойно підчас повороту з Москви, і він (Фош) побоюється, що така сама доля стріне Пілсудского.

АМУНІЦІЯ ДЛЯ ПОЛЬЩІ ЧЕРЕЗ ДАНЦІГ.

Британські жовніри в Данціг бунтуються.

ПАРИЖ, 1. серпня. — Велике число кораблів, наладованих амуніцією, прибуває що дня до Данціга з Франції й Англії. Їх виладовується скоро і перевозиться на польсько-російський фронт. Аліянтські знатоки зорганізували вдачну систему виладовування, при якім працюють французькі, англійські і польські робітники.

ВАРШАВА, 1. серпня.—Двайцять англійських жовнірів, приділених до виладовування военних матеріялів в Данціг, відмовилося від дальшої роботи, — як се розпоівдають Поляки, що прибули сюди вчера з Данціга. Загалом приділених було 80 британських жовнірів до сеї роботи, однак 20 з них відмовилося від неї. Британська портова команда казала їх арештувати. Прихильники тих робітників, що вже давнійше застрайкували проти виладовування амуніції для Польщі, стануди по стороні збунтованих британських жовнірів і запротестували проти їхнього арештування.

Велика товпа зібралася опісля в околиці вязниці, де приміщено жовнірів, і прийшло до заворушень, серед котрих мало згинути двох польських жовнірів, що стояли на сторожі коло вязниці. Прихильники страйкуючих робітників мають дуже завзято виступати проти виладовування военних матеріялів, призначених для Польщі.

З РОСІЇ.

РОСІЙСЬКА АРМІЯ НЕ СЛУХАЄ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПРАВЛІННЯ.

ПАРИЖ, 30. липня. — Дві сензаційні відомости одержало нині французьке міністерство закордонних справ, а то: з Варшави доносять, що польське правительство має певні докази на те, що начальний командант російської армії, Тукачевський, не хоче слухати розказу савєтського правительства і здержати наступ на Польщу. Він сказав, що з правила кождий добрий командант бється доти, доки перемире дійсно не заключиться.

Друга відомість єсть та, що одинайцята савєтська армія, яка бється на Кавказі, збунтувалася проти большевицької власти, установила правильну военну організацію і вислала післанців до генерала Врангля в ціли порозуміння, як би воювати спільно проти большевиків.

Република Азербайджан повстає також проти савєтів, котрі вивішали останного тижня 1000 музулманських передових людий в місті Баку.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Сильний спротив проти послуху розказам з Москви повстав межи салдатами на польському фронті — як се сповіщає телеграма з Кенігсбергу до газети „Тагсблят". Вказується на сю обставину, що савєтська армія находиться у великій мірі під проводом давних царських офіцерів.

ЛЄНІН ГРОЗИТЬ РЕВОЛЮЦІЄЮ АНГЛІЇ ТА АМЕРИЦІ.

Каже що революційний пролетаріят Европи злучиться з народами сходу в тій ціли.

ЛОНДОН, 30. липня. — Лондонська газета „Таймс" поміщує відповіди Леніна на деякі запити, вислані до нього англійською партією праці. На припорученнє Леніна відповів конгрес третього Інтернаціоналу осьтак на питанне, „Що то єсть соціялізм в відношенню до комунізму":

„Нема инших форм соціялізму, лише комунізм. Всьо инше, що криється під назвою соціялізму, єсть лише або несвідомим самообманством або свідомим обманством капіталістичних льокаїв.

Зовсім можливим єсть, що европейський пролетаріят, скинувши кайдани капіталістичних правительств, зміриться з англійським та американським капіталом в особі британських та американських капіталітів, котрі схочуть бльокувати його. Тоді буде зовсім можливим, що революційний пролетаріят Европи повстане в злуці з народами сходу і розпічне революційну боротьбу, якої видівнею буде цілий світ, щоб задати кінцевий удар британським та американським капіталістам".

БОЛЬШЕВИЦЬКА ЗАГРАНИЧНА ПОЛІТИКА.

Мусять дістати Чорне море.

КОПЕНГАГА, 1. серпня. — Визначний большевицький політик, що прибув до Ревалю в Естонії, зовсім ясно представив большевицьку програму в заграничній політиці.

Савєтське правлінне мусить наперед дістати в своє посіданне Аляндські острови, та остров Езель, а щойно тоді займеться Валтійськими краями.

Польща мусить бути рішучо розбита.

Посіданне Чорного моря єсть життевою справою для большевицької Росії, хоч, з другої сторони, большевики не дбають про Царгород.

На Далекім Сході треба на разі зробити ріжні уступки для Япану, хоч, як мож надіятися, большевики і там відзискають незабаром свої впливи.

ПРОПАГАНДА МЕЖИ „ІНОРОДЦЯМИ".

БЕРЛІН, 31. липня. — Доносять, що большевики розвинули велику пропаганду в Литві та заявляють, що Литва мусить злучитися зі савєтською Росією, як союзна держава. Телеграма з Кракова доносить, що в Ковні проголошено савєтську републику, що збунтувалося там литовське війско і що російське савєтське війско підпомагає бунтарів.

САВЄТИ ЙДУТЬ ДАВНИМ ЦАРСЬКИМ ШЛЯХОМ; СТОЯТЬ В ПОРОЗУМІННЮ З ТУРЕЦЬКИМИ ТА З ІНДІЙСЬКИМИ НАЦІОНАЛІСТАМИ.

БЕРЛІН, 1. серпня. — Російське савєтське правлінне запросило Джемаля Пашу, бувшого турецького провідника в Сирії, щоб він прибув до Росії і обняв провід над музулманськими дивізіями, що находяться в савєтській армії. Таке доносить спеціяльна телеграма з Букарешту до газети „Льокаль Анцайгер".

Савєтські власти мали признати індійський революційний комітет як законне правительство Індії і дали йому позичку одного міліона золотих рублів. Революційні комітети в Туреччині, в Персії та в Китаю дістають також щедрі „пособія".

Російська фльота на Каспійському морю єсть значно скріплена, а нагромаджуванне війск на границі Персії й Афгану відбувається дальше.

В АНГЛІЇ.

ІРЛЯНДСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В МІСТІ ДОБЛИН.

ДОБЛИН, 31. липня. — Френк Брук, президент зелізничої Кампанії Доблин і Савтістерн, впав нині пополудни жертвою замаху чотирох зоруженних людий, котрі вдерлися до його бюра і його застрілили. Здогадуються, що заговірники належать до ірляндської організації Шін Фейнерів. Застріленний Френк Брукс був приятелем віцекороля Ірляндії, льорда Френча.

Вчера напала ватага узброєних Шін Фейнерів на відділ військової поліції в самій середині міста Доблина. Сей напад був найсмілійший зі всіх тим більше, що Шін Фейнерам вдалося розоружити поліцію. Серед боротьби, яка при сій нагоді вивязалася, ранено трьох полісменів.

Сей смілий напад має приспішити заведенне военного стану в Ірляндії.

ПОБОЮЮТЬСЯ ОТВЕРТОГО ПОВСТАННЯ В ІРЛЯНДІЇ.

ДОБЛИН, 1. серпня. — Останними часами проявилося богато нападів на британські власти. Нині стрілив хтось і ранив

(Продовженнє на стор. 3-тій)

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:
United States:
1 year $3.75
6 months $2.00
3 months $1.25
To Jersey City and to foreign countries:
1 year $5.00
6 months $2.50
3 months $1.50
Single copy 4 cents.

ПЕРЕДПЛАТА:
в Злучених Державах:
на рік $3.75
на пів року $2.00
на 3 місяці $1.25
В місті Jersey City і за границю:
на рік $5.00
на пів року $2.50
на 3 місяці $1.50
Поодиноке число 4 центи.

З Канади належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Кол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

НАВІТЬ МАСКА ДЕМОКРАТИЧНА ПОЛЬЩІ НЕ ПАСУЄ.

Князь Казимир Любомирський присмирнів і крутить правдою.

Недавно, був в Ню Йорку польський посол з Вашинґтону, князь Казимир Любомирський. В готелі „Валдорф Асторія" стрінув його співробітник „Таймса" і зачав з ним розмову.

— Кажуть, що се Польща причинилась до зросту большевицької сили своїм наїздом на землі Росії — повідає редактор до ґрафа. — Чи відповісте на се? — питається.

— Відповім, — каже польський ґраф — а моя відповідь така:

— Польща не напала на землі Росії, бо ті землі до 1772 року не знали російської неволі. Дальше, по перемирю аліянтів з Німеччиною Польща заключила мир з Литвою, Німеччиною, Україною і Чехословаччиною; осталась була Росія, яка напала на Польщу в січні минулого року. Але Польща була-б її зборола, як би не те, що аліянтські робітники відмовились ладувати для неї амуніцію.

А далі польський ґраф ще таке говорив:

Щодо наших цілий, то можу вказати на приреченя польського „сейму", вибраного загальним голосованнем, і ґенерала Пілсудського. Як вірите в демократичне представництво, так мусите вірити і в приречення демократії. Куди тільки польські війска зайшли, було запоручено другим народностям право самоозначення через голосованне. Коли польські війска наступили на Україну, то се було для освободження Українців від ворога, котрий протягом цілих ґенерацій бороняв їм школи в їх рідній мові, і щоби дати їм право вибрати своє правительство. Се ідеалізм а не імперіялізм, що спричинив теперішню кризу.

Ми ніколи не хотіли Руси або України або Литви, мимо великого проценту польських селян в сих краях. Ми, що маємо репрезентаційне правительство і що признаємо зріст і розвиток сих народностий, ніколи не хотіли творити розколу в наших інституціях і противні сили в нашому „сеймі". Хотяй ті землі справедливо наші, ми не старались їх відібрати. Ми тільки воювали, щоб їх віддати їх власному населенню. Се названо імперіялізмом.

Як західний світ не вірить в приречення мого правительства і представників селянського населення Польщі, то нехай західний світ більше не говорить про прикмети демократії.

* * *

Отакої заспівав старий польський шляхтич із Східної Галичини.

Хоче американська публика щось дізнатись про цілі Польщі, так він їй скаже.

Перша річ скаже, що він демократ; далі, що Польща — се демократія; що її „сейм" — се теж демократія, і що її правительство — се демократія, і що цілі тої цілої „демократії" є теж демократичні.

Хто хоче, най вірить.

Але хто повірить?

Хиба той, що ніколи не читав історії Польщі, тої сперед 1772-ого року, й тої нової, побудованої на 13-ому пойнті президента Вилсона.

Як сей страшний злочин сперед 1772-ого року, який названо Польщею, можна назвати демократією, і як ту нову штучну імперію, котру мав заступати Любомирський, а котра є неменьшим злочином від злочину сперед 1772-ого року, можна теж назвати демократією, то тоді і царські шибениці і тюрми і Сибір — се також демократія, і тоді слово демократія власне значило би тільки, що злочин або злочинці.

* * *

Але перейдім за порядком розмову пана ґрафа, польського „демократа".

Каже він, що ті землі, на які Польща напала, до 1772-ого року не знали московської неволі. Се правда — але знали польську, зовсім не ліпшу від московської.

Повідає далі, що Польща заключила мир з Литвою, Німеччиною, Україною і Чехословаччиною, а осталась Росія, яка напала на неї в січні минулого року. Се брехня. Мир з Німеччиною зробили за неї аліянти. Мир з Чехословаччиною старались зробити за неї також аліянти, **але з Україною і Литвою Польща вела війну, війну заборчу.** Аліянти добре знають, що Падеревський дав слово чести, що не нападе на Україну, а потім казав, що мусить напасти і загарбати Галичину і часть західних земель. „Без Галичини нема Польщі" — казав він у свойому „сеймі", і той славетний „сейм" ухвалив заборчу війну проти України, а Пілсудскі виправився зі своїм ріжкатим війском. Фарисейську угоду з Петлюрою, по загарбанню українських земель і знищенню української армії він називає „миром", але се очевидне глузованнє з усякого поняття про мир. **А се,** що Росія торік в січні напала на Польщу, є теж брехнею, бож загально звісно, що Польща сама вибралась заборчою війною на Білорусь, на Литву й Україну і через ті землі стягнула на себе російські большевицькі війска.

А вже таке говореннє, що Поляки **„ніколи не хотіли Руси** (може Білоруси), **України і Литви",** є таке глупе, що й дитина сьому не повірить. **Проти пана ґрафа свідчить ціла польська історія; ціла польська політика в минулому і в теперішньому; цілий, ще досі не розпущений польський „сейм"; всі польські ґазети; польська війна від народження теперішньої небіжки польської іперії; всі польські злочини, і вкінці — цілий світ.** Жаден розумний чоловік не заперечить звісної правди, що Польща власне **вже була загарбала** Білорусь, часть України і часть Литви і вже заводила там свою неволю, — але для пана ґрафа то се річ легка.

А які **польські селяни** є на Білоруси, на Україні і в Литві?

Ми знаємо, які — такі як пан ґраф Любомирський!

Вже каже Любомирський, що Ляхи не хотіли Білоруси, України і Литви, бо не хотіли їх послів у свойому славетному „сеймі". Але ми знаємо, як вони роблять, як не хотять чужих послів. **Є преці нь славнозвісні польські виборчі шахрайства і розбої!**

Ті землі, каже він, „справедливо" польські, але забув сказати, що то є та „польська справедливість", бо ми знаємо, але й американська публика може би трохи зацікавилась нею.

А як Польща хотіла освободити Українців від ворога, ми теж дуже добре знаємо. Шибеницями, тюрмами, вязницями, кулями, баґнетами, голодом і пошестями! Так! — се було освободженнє, яке Польща несла Українцям. Иншого вона не несла і ніхто від неї иншого й не сподівався.

Бо Українці добре знають, яка то „демократія" та Польща і ані собі ані кому другому такої демократії не желають.

А поволи пізнає ту „польську демократію" і цілий світ, і тому ані Українці ані світ увесь не стане жалувати, як вона впаде.

І не буде се удар для цивілізації, як вона впаде, але великий здобуток, бо впаде найстрашніший злочин середньовічний.

І як нарід український, так теж і білоруський і литовський, а за ними і весь світ привитають упадок історичної польської імперії яко здобуток поступу і демократії, для добра цивілізації а не на її шкоду.

І західний світ буде говорити про прикмети демократії, але власне длятого він не вірить і ніколи не повірить в приречення такої Польщі, яку заступає Любомирський.

УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД ВОЄННИХ ВДОВИЦЬ І СИРІТ В ГАЛИЧИНІ

ПРО ЦІЛЬ І ЗНАЧІННЄ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

(З львівського українського дневника „Громадська Думка").

Як відомо повстало нове українське гуманітарне товариство **„Український Фонд воєнних вдовиць і сиріт" з головним осідком у Львові, а діяльність товариства обіймає цілу Галичину.**

Устав товариства потвердило намісництво у Львові рішенням з дня 9. цвітня 1920 р. ч. XIII. а 42743|1115|920. Перші конституючі збори відбулися у Львові 8. мая 1920 року.

Цілию товариства є: 1) прийти з помічю замешкалим на області діяльности товариства вдовицям по жовнірах і стрільцях, що полягли на полях боротьби, або що умерли будьто на війні, будьто наслідком війни. 2) Запевнити удержання й опіку, як також виховання і науку та взагалі старатися про фізичний та моральний розвиток замешкалих на области діяльности товариства сиріт по жовнірах і стрільцях, що полягли на поли боротьби, або що умерли будьто на війні, будьто наслідком війни. 3) Приходити з помочю иншим членам родини тих осіб, що полягли, або умерли будьто на війні, будьто наслідком війни.

Се новозаснoване товариство вибудоване на аналоґічних основах, яке заснувала була Австро-Угорщина в 1915 р., під назвою ц. к. австрійський воєнний фонд вдовиць і сиріт. Центральна Управа товариства мала свій осідок у Відни, а на її чолі станули високопоставлені представники кругів двірських, військових, урядничих і фінансового світа. Рівночасно введено в життє воєнне обезпеченнє під покровом товариства. Управа товариства воєнних обезпечень сталася з часом інституцією товариства, будучи постійно в тісній лучбі з централею, запевнюючи їй уділ в преміях обезпеченим вдовицям і сиротам.

Центральна віденська Управа відкликалася до жертвенности цілого населення держави а успіхи були надзвичайні, бо майно товариства в хвили розпаду Австрії виносило звиж двайцять міліонів корон.

Успішний розвій товариства спонукав центральний заряд творити краєві аналоґічні товариства на своїй території. В Галичині основано таке товариство в 1917 році. На його чолі станув тодішний намісник ґр. Гуйн. Краєве товариство мало поділитися на три секції: краківську, перемиську і львівську відповідно до осідку областий військових команд, а при кождій секції мав бути оснований життєвий відділ з правом основання філії в більших містах. Краківська секція уконституувалася у вересни 1917 року, львівська теж у вересни але 1918 року, а перемиська взагалі не увійшла в життє. Львівська секція поділилася на два відділи, український і польський. Останні воєнні падолистові події 1918 року не позволили розвинутися українському відділови. Опісля ґенеральний делеґат Галичини п. Ґалецький розвязав товариство ц. к. австрійський військовий фонд вдів і сиріт". А в місце його утворився „Польскі Фундуш вдуф і сєрот" з головним осідком в Кракові і веде свої аґенди від липня 1919 року.

Часи, серед яких приступає до роботи „український фонд воєнних вдовиць і сиріт" є не лише так великі і незвичайні, але і теперішні обставини, які витворила війна є так доймаючі, величина болю і нужди так значна, а ряди вдовиць і сиріт так чисельні, що не тільки моральний обовязок, але власний інтерес суспільний вимагає, щоби так чисельні виломи, які в наслідок війни повстали серед широких верств нашої суспільности — могли бути негайно вирівнані і заступлені своєю здоровою і здібною до життя ґенерацією. Тож моральним нашим обовязком являється ту нову ґенерацію виховати, та дати змогу їй розвиватися.

Цілі і задачі, які собі Український фонд в. в. і с. начеркнув — є залежні від зрозуміння нашого українського громадянства. В інтересі цілого нашого будучого народнього розвою лежить, щоби кождий без виїмку Українець допоміг нам в акції прямуючій до розширення опіки над вдовицями і сиротами і в міру можности та сил був чинний в сім великім ділі.

Звертаємося до нашого громадянства, щоби в нашій праці та стремліннях прийшло з чинною помочию, тож хто чує біль і недолю ближнього, най вписується в члени „Українського фонду воєнних вдовиць і сиріт".

Вкладки, збірки і грошеві підмоги належить прямувати на наше конто в „Дністрі" ч. 13.000.

Василь Весоловський,
секретар У. Ф. в. в. і с.

ПРИЧИНИ І „ПРИЧИНИ ПРИЧИН".

Як звісно, п. Юліян Бачинський отворив був у Вашінґтоні, Д. К., інформаційне бюро, до якого приняв був п. Ардана і п. Стечишина, бувших редакторів ґазети „Народна Воля".

П. Стечишин покинув був ґазету власне перед відходом до того бюра, як знов скоро потім покинув був се бюро власне перед відходом до бюра п. Бачинського яко його секретар.

Та справа бюр нас не обходить, бо се не наш бизнес. Тому ми нею не займаємось. Але орґанізація Український Робітничий Союз зі Скрентону, яка видає ґазету „Народну Волю", а якої редакторами були власне панове Ардан і Стечишин, видно вважала, що перехід п. Стечишина із Скрентону до Вашінґтону є її бизнесом, і тому сею справою займалася на недавньому річному засіданню свого головного уряду.

Ось-що пишеться в „Народній Волі" у звіті з того засідання у відношенню до згаданої справи:

Миник дає запит, що було причиною резиґнації рекордового секретаря і редактора „Народної Волі".

Відповідаючи, Крайківський відчитав лист від бувшого редактора **Стечишина,** в якому подано як причину резиґнації це, що **зазнавав часто зневаг від деяких головних урядників.**

Бабей забирає слово і заявляє, що він про щось подібного не знає, та просить, аби хтонебудь з урядників пояснив, як і коли зневажано Стечишина. Не пояснював ніхто.

Забирає слово Миник і заявляє, щоби ту справу поминути, і питає за причину резиґнації рекордового секретаря Хомчака.

На се відповів Ленчицький: „Я думаю, що резиґнація **Хомчака** мала причину в тім, що **знайшов лучшу посаду".**

Отже п. Стечишин подав за причину своєї резиґнації зневаги від головних урядників У. Р. Союза, а самі головні урядники ані сього не потвердили ані не старались найти другої причини. Натомісць в резиґнації п. Хомчака п. Ленчицький найшов причину, що він „знайшов лучшу посаду".

Чому-ж, спитаємось, не було головним урядникам У. Р. Союза за такоюсамою причиною шукати також і у свого редактора?

Треба знати, що з політичних „джабів" люди резиґнують з „політичних" причин. Бувають звичайно або „хорі" або „ображені", але кожда причина ще має свою причину, себто „причину причини".

Лише бувший міністер скарбу Злучених Держав МекАду, як кидав „джаб" у Вашінґтоні а переходив на оборонця кінотеатрів, сказав отверто, що знайшов собі ліпший джаб, але богато таких отвертих людий нема.

Можливо, що п. Стечишин у п. Ардана і п. Бачинського також найшов собі ліпший „джаб", а чиж то штука найти ліпший „джаб" від джабу українського редактора?

Тому, кажемо, хотяй український редактор не скаже отверто так як Вилієм Ґібс МекАду, що найшов ліпший джаб, то мимо того можете се сказати напевно, не лише, як іде на секретаря петлюрівської місії, але навіть, як іде на діш-вашера до ресторану, а будьте певні, що не помилитеся!

Політика вимагає, аби подати „політичну" причину, алеж чи не ліпший джаб є продавати ґазети анґлійські на улиці ніж бути редактором ґазети української?!!!

ЗАПИСКИ.

Який край є найбогатший?

Польські ґазети пишуть, що Француз Жорж Бієнем, редактор ґазети „Ля Віктуар" сказав до Поляків так:

Самі не припускаєте, які ви богаті. У ваших природних богатствах ваша будуча могучість.

Поляки не знали, які то природні богатства той Француз має на увазі, але він їм зараз пояснив, що **се є природні богатства в Східній Галичині.**

„За 25 до 30 літ Східна Галичина — казав він — **буде осередком найбільшого промислу в Европі".**

Що Галичина може бути промисловим краєм, се правда. Бо має нафту, земний віск, вугіль, ліси, землю пригожу на управу бураків для виробу цукру і т. п.

Але чому то ті богатства мають мати Поляки?

Той Француз видно не знає, що Східна Галичина є край український і тому дає її богатства своїм приятелям Полякам.

Але таксамо він міг би дати їх і Татарам кавказьким, або Японцям, або навіть Самоєдам з північної Московщини.

А Полякам міг би дати наприклад копальні плятини, що є в Московщині, під Уралом, в Пермській ґубернії, або нафту на Кавказі, в Баку (републіці Азербайджан), абож і в Мексико, чи знова поклади поташу в Альзації і Льотаринґії.

І теж таксамо міг би їм сказати: Ви навіть не припускаєте, які богатства ви посідаєте!

Ще ліпше дати Полякам наприклад цілий Тихий океан. Там то богатств, ласка Божа, а що вже Поляки не знають про них, то річ певна. Чому-б месіє Бієнем не мав їм зробити тої приємности і несподіванки?!!!

Шукають справедливости.

Чехи не могли погодитися з Ляхами за східний Шлеск. Поляки казали, що там є їх більше, а Чехи казали, що той край належав до чеської корони, отже мають право історичне, а друга річ, що чеський промисл жив углем власне з тої частини Шлеска, отже мають і економічне право, яке стоїть в обороні чеського промислу перед упадком.

Остаточно аліянти так рішили, що часть східного Шлеска з містом Тешен має пійти Полякам, а західна частина тої спірної землі із значними покладами камінного угля має пійти Чехам.

Ціла та спірна територія не велика; ледви має яких 300.000 населення, яке є мішане — чесько-польсько-німецьке, але спір можна було залагодити власне уступкою для обох народів, бо жаден з них не мав неоспоримого права до цілої спірної, хотяй як малої території.

Значить, шукали аліянти справедливости і найшли.

А як вони поступили у справі Галичини і Буковини?

Границя між Українцями і Ляхами в Галичині та між Українцями і Румунами в Буковині є так добре знана, що її можна найти навіть на ріжнородних і чужомовних мапах. Народи не є змішані, хиба в дуже зникаючих скількостях; історія не свідчить про ніщо хиба тільки про напад Польщі на Галичину; промисл польський, якого нема, не опирається на Галичині, а до української Буковини Румуни таксамо жадніського права не мають, — а мимо того, всупереч усяким людським правам і засадам аліянти терпіли наїзд на ті наші землі, терпіли їх рабунок, і вже навіть писали „конституцію" для нападеного нашого краю і готовили їй 25-літню неволю.

Значить, для українського народу справедливости найти не вміли.

І тому обдарили його неволею, такоюсамою, а радше ще гіршою ніж дарили його Габсбурґи, коли віддавали Галичину в аренду тійсамій польській шляхті, якій хотіла віддати версальська конференція.

Але живого народу не скують в кайдани. І хотяй вони версальського виробу, то таки розпадаються і розлетяться цілковито.

Польські погроми.

Польський посол у Вашінґтоні, князь Казимир Любомирський, хотячи оборонити свою падаючу заборчу історичну польську імперію, сказав недавно, що в Польщі не було проти-жидівських погромів.

На се відповіла нюйорська жидівська ґазета „Туґ" (День) в чисто американский спосіб. Іменно, помістила в нюйорському „Таймсі" з 29. липня с. р. яко платне оголошенне — **звіт британійської комісії,** яку британійське міністерство заграничних справ вислало було до Польщі для доходження про польські погроми на жидівському цивільному населенню.

Сей звіт — се страшний образ злочинів польського війска і цивільних Поляків, яких вони допускались над безборонними Жидами.

Погроми були в Кракові, Лодзі, Вильні, Львові, Пинску, Варшаві і в инших містах і селах.

В самому Львові польське війско під командою ґенерала Росії з Познанщини в днях 22, 23, і 24. падолиста, 1918, серед погромів проти тамошнього жидівського населення убило 52 особи, а ранило 463.

У Вильні, столиці Литви, були погроми в присутности „начельніка" Пілсудского і також тривали три дни. Убито 55 Жидів, дуже богато ранено і арештовано 2.000.

Подібно було і в других містах.

В тому звіті при нагоді убийства одної жидівської родини в Слобідці Лісній згадується, що тісамі жовніри-убийники застрілили одного українського селянина в лісі, а одного побили.

Більше про убийства, доконані Ляхами над Українцями, там не згадується.

Осьтак Жиди боронять ся перед польським розбоєм, а чому їх слідом не підуть Українці?

Польський премієр.

Вже більше як тиждень є польським премієром Мазур **Вінценти Вітос.** Є він учеником Стапіньского, один з лідерів польської людової партії. Самий селянин; шкіл не кінчив, але працею над собою вибився, що є досить образований чоловік. Однак дійсного демократизму у нього немає. Він як і всі Поляки перепоєний глупим польським шовінізмом. Тільки в нього „демократизму", що ходить в сорочці без краватки, а свій політичний „демократизм" виявив недавно в „сеймі" заявою, що польська шляхта в Східній Галичині не сміє продавати землі Українцям, а тільки Полякам, бо „польска" земля має переходити тільки в польські руки.

Як в нього на Україні є „польска" земля, то чим він ріжниться від Абрагамовича або Ценьского, хиба тим, що один є пан а другий панський наймит, але і наймит заразився від пана охотою панувати над українським народом.

Як звироднілою мусить бути польська душа, коли вже навіть серед селянства у Поляків годі дошукатись дійсного демократа.

ДІДУР.

Недавно Адам Дідур, співак нюйорської „Метрополитен Опери" був у Львові і там раз співав Ляхам „еще Польска не зґінемла", а другий раз дав 10.000 польських марок (50 долярів) на польські цілі. За се польські ґазети його величали під небеса, а українські критикували. Критикували делікатно, але мимо того польська цензура їх сконфіскувала, бо деж можна Українцям критикувати се, як хто співає, що ще не згинула „Польска" на Україні, особливо, як се й співається на Україні, але під доглядом „роґатифки"!

Не можучи написати своїх заміток, львівська українська ґазета „Вперед" передрукувала отсю нотатку з польської віденської ґазети „Веденьскі Курер Польскі":

„Недавно дістали ми кілька американських ґазет, а між ними також українську „Свободу" з 3. лютого, а в ній портрет оперового співака Адама Дідура з українською дедикацією, присвяченою редакції того часопису. Найблищий час безсумніву виснить, які дороги завели відомого співака на сторінки антипольської американської „Свободи". Згаданий часопис ставить Адама Дідура в рядах талантів на надій галицькій Україні, Мишуґи, Крушельницької і Менцінського, а дальше пише про Дідура: „Але й такому славному співакови за мало є слави і скарбів для внутрішного щастя. І на нього приходять хвилини туги за своєю рідною, українською піснею, котра його викормила. І тому він нераз загощує до своїх земляків, щоби обдарити їх своїм голосом і рідною піснею. Не треба писати, як щиро витали наші братя своїх славних співаків, коли вони загостили часом до Львова, заспівати рідні пісні. А ще милійше буде тут нам на чужині почути на Йордан в Новому Йорку нашу пісню, виконану Адамом Дідуром".

І від себе додала ті слова:

Так писав „Веденьскі Курер Польскі" за „Свободою". А як поводиться Дідур у Львові? Про це годі нам писати, бо цензура не позволить. Вона уже два рази сконфіскувала нам нотатки про Дідура, який у нас у Львові зовсім инакше поводиться, як в Америці!

* * *

Прочитав се редактор скрентонської ґазети „Народна Воля" і написав від себе казаннє, в якому м. и. читаємо:

Не богато з наших людий в Америці знає про славного оперового співака Адама Дідура — хиба ті, що читають „Свободу". Дідур має бути з роду Українець; співак з нього знаменитий і свої виступи в Америці відбуває в нюйорськім Метрополетен Опера Гавзі поруч других співаків світової слави. А на українських концертах в Америці його не видали, бо це дорогий співак і низше сотки долярів за один вечер мабуть не візьме.

Тепер Дідур у Львові. Там, між Українцями, він, як видно з краєвих часописів, до українства не дуже признається. Недавно тому доносив „Вперед", що коли на однім концерті публика домагалася ще одної пісні, Дідур вийшов і заспівав „Єще Польска не зґінела".

— — — — — — — — — —

Такий то Українець і український патріот зі славного співака Дідури. Характер нашої „Свободи" мабуть за мало відомий у Львові і тому там дивуються, чому вона одушевляється Дідуром. А повинні би знати, що між Дідуром в Ню Йорку і Дідуром у Львові нема найменшої ріжниці. Має голос на продаж — от і все.

Редактор „Народної Волі" своєю злобною заміткою на адресу „Свободи" хотів сказати львівським українським ґазетам, що буцімто „Свобода" або пише неправду, або вважає, що такий, хто співає, що „Польска" ще не згинула, є українським патріотом.

Наперед пригадаємо, що „Свобода" з 3. лютого — се з 3. лютого 1915-го року, значить з того часу, як „Свобода" се писала, **минуло вже 5 літ.**

Тоді дійсно, Адам Дідур співав на українському концерті в Карнеґі Гол. Він самий навіть тоді приучував український хор до того концерту і дав свій портрет зі своїм власноручним українським підписом, який тоді „Свобода" помістила, а що так дуже було заболіло польського редактора у Відні.

Але лишучи про нього і мі-

стячи його портрет, „Свобода" не писала, що він **український патріот,** бо він ніякою патріотичною працею для України не визначився. Писала тільки, що він **Українець,** а се факт, якого і польські газети не заперечать. **Бо Адам Дідур є сином українського народнього учителя, котрий ще перед війною жив на пенсії, у своїй каті, в селі Ляхівцях, богородчанського повіта, коло Станиславова.** Там його навіть малі діти знають і називають „Дідурою". У старого „Дідури", себто у діда, жили навіть дочки Адама Дідура, котрий їх відтам посилав до школи в Станиславові. Там вони, хотяй по мамі Еспанки, навчились української і польської мови.

І ось в останніх двох роках старша дочка Адама Дідура, **Ева Дідур,** виступаючи на концертах в Ню Йорку, **співала українські пісні,** а не польські. Торік на концерті в память учителя соціялізму Кароля Маркса, уладженого заходом жидівської соціялістичної газети „Форвертс", в „Карнеґі Гол" в Ню Йорку, співав Адам Дідур і його дочка Ева. Співали пісні італійські, англійські, російські, **але найбільше українських і то обоє в дуеті.** Були се народні українські пісні, за які співаки від жидівської соціялістичної публики дістали найбільше оплесків.

Все те свідчить, що хотяй про Дідура і його родину можна сказати, що вони не є українські патріоти, то всетаки годі заперечити, що вони Українці.

Прикра річ, що Українець на українській землі співає наїзникови, що його держава ще не згинула, то ані слова, і такої провини свідомий Українець, не то патріот, не допуститься, але питаннє, чи й Українці сьому не винні. Як Ляхи не від нині його тягнуть до себе яко „родака", то чому Українці не стараються відтягнути?

Чому можуть його і його дочку чужинці на чужині величати за українську пісню, а на рідній українській землі він Українець співає пісню польську, пісню наїзника на ту землю, і ранить серця тих, чия се земля, і споміж кого він вийшов?

Чи лише він винен, чи і ми всі винні, що таке твориться серед нас?

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО РЕДАКТОРА.

Споминка про Ярослава Весоловського.

Zentral-Friedhof der Stadt Wien.
Gruppe 84. Reihe 33. N-ro 67.

Суха оповістка про заупокійне богослуженнє навіяла на мою душу глибокосумний спомин.

Три роки минають з тої хвилі, як в літне сонішне рано у наддунайській столиці покінчив життя один з найкрасших людий, з якими колинебудь зводила мене доля. Дня 22. червня 1917 р. у віденській клініці при Альзерштрасе помер Ярослав Весоловський.

І став він сьогодні в моїй уяві такий живий, як був колись поміж нами, такий рухливий, як гірський потік, жартовливий, а квітер в половині, то знову сумовитий, з такою тугою в души — „як цілі ліси..."

Був се вимковий тип в нашому життю.

Про одного з героїв „Підземної Росії" писав Степняк: „Він любив жінок і жінки любили його". Про Весоловського можна би сказати ширше: він любив людий і люди любили його.

Любив людий, життя і правду! І мав в життю відвагу говорити правду, не оглядаючись на нікого і на ніщо. Не знав заячих стежок, не знав крамарського крику, не вмів ховатися за пліт, не вмів зза плота кидати каміннем, не вмів ловити робу в каламутній воді. Розумів, що здорове громадське життя вимагає щирого почуття для правди і смілости та щирости у вислові думок.

Буйний життєвий розмах, невичерпана енергія, богацтво помислів та починів — се були прикмети, які участь Весоловського на кождім полі громадянської роботи робили бажаною. Бо в кожду справу вкладав він частину своєї душі, вмів все переконати коли не льоґічним арґументом, то щирістю почуття та вахопленнєм. — В ранних роках станув до каторжної денникарської тачки і при сій тачці сконав.

А в життю був людиною зі серцем голуба, був другом, яких не богато стрічається на широкій Україні...

Одною дрібною подією врився глибоко в мою память. В часі побуту Росіян в Галичині померла йому мати. Після освободження, коли мав змогу дістати коротку відпустку в міністерстві, поїхав зложити вінок на могилі мами...

Помер по довгих днях і ночах передсмертних мук. Його смерть понеслася широкою луною по всій Україні, де його знали, любили й цінили. Шановна суспільність зітхнула глибоко і засумувала. Гурт близших складав вінки на його могилу; говорили промови. Хтось кинуву гадку збирати жертви на памятник. Безщасні збігці в Ґмінді дали початок збирати жертви на тов. українських журналістів ім. Яр. Весоловського.

І як розвівались звуки надмогильної пісні — втихало все.

Нині на віденськім центральнім кладовищі в ґрупі 84, ряд 33, ч. 67, дрімає забута, запала могила. Хреста на ній нема...

Тиберій Горобець.

(„Гр. Думка").

ЯРОСЛАВ ВЕСОЛОВСЬКИЙ.

(В третю річницю смерти українського журналіста).

...Чоловік неначе квітка цвите і вяне, нечайно смерти зірваний рукою...

Чернівці, 7. VI. 1905.

Ярослав Весоловський.

Дня 21. червня минає третий рік як у віденському шпиталі при Alserstr. попращався з сим світом Ярослав Весоловський. Серед военної заверухи, там на чужині, в 36 році життя, покинув нечисленні ряди українських журналістів, один найкрасший з них.

Вже з ранньої молодости станув він в їх ряди. В 1902 р. редагує тижневик „Поступ" в Коломиї, в 1904—1906 р. „Буковину" в Чернівцях, в 1907 р обіймає редакцію видавництв тов. „Просвіта" у Львові і стає співробітником „Діла", в 1910 р. стає начальним його редактором і видає дуже гарний літературний додаток „Неділя", в 1914 р. покидає Львів та йде на референта української і московської преси в міністерстві закордонних справ у Відні. Тут заскакує його війна. Він працює і тут в українських віденських видавництвах, „Ділі", „Вістнику визволення України" і видає календар альмах „Крівавого року" на 1917 р.

Вроджений журналіст, з високою культурою, незвичайною товариською огладою, щирий, сердечний друг, був любимцем галицьких вигнанців у Відні. Погідний, веселий, дотепний, люблячий і розуміючий життя, з чутливим благородним серцем. Славко не мав мабуть особистих ворогів. І до противників своїх відносився якось так культурно й гарно, що й ті мусіли його шанувати. В полеміці, не уживав ніколи грубих, простих зворотів, тонкою іронією і незвичайним тактом переконував свого противника. Панукраїнець — не розумів і не признавав ніколи кордонів, переживав всі дрожання сеї нашої першої превеликої весни, 1917 р., радів усіми радощами, болів усіми болями хвилевих невдач. А коли вечером ми зійшлися, чекаючи на Славка з вістками, і він приходив якийсь наче захмурений і мовчав, — ми не питали. Він сидів якийсь час мовчки, але небаром розяснювалося у нього лице, переказував недобру вістку та одночасно й потішав нас, що се, мовляв, „нічого, хвилеве, перейде". Гнівався одначе дуже, коли була добра вістка, а її в час не подано в пресі. А вістки ті умів збирати і подавав з дивною скорістю.

Ярослав Весоловський по Романі Сембратовичу другий тип справдішнього европейського журналіста. В Коломиї, чи в Чернівцях, у Львові чи у Відні, він ні на хвилину не кидав пера і йшов сим ще так важким і невдячним шляхом українського журналіста. Йшов веселий, усміхнений, радісний, тільки деколи в боротьбі зі злиднями і важкими умовами життя виривався йому з грудий тихий оклик болю. „Йдеш, мій проблеску сонішнього ранку — і кровавий заходе моеї долі" (Танець) — але в мить одужував і працював далі, аж догонила його люта смерть на чужій землі...

— — — — — — — — — —

По похоронах зібрався гурт його приятелів на поминальні сходини і на них ухвалено ввести в життя товариство робітників друкованого слова. Се була улюблена мрія покійного, яку хотів все зреалізувати. Тоді присутні Василь Стефаник, д-р Лев Бачинський, д-р Мирон Кордуба, д-р В. Загайкевич, Богдан Лепкий, Петро Дятлів, Андрій Жук і підписаний рішили віддати ту справу комітетови, зложеному з В. Стефаника, Льва Бачинського, А. Жука і М. Кордуби, щоби сей виготовив статути і впровадив товариство в життя. Одночасно виселенці в Ґмінді рішили дати почин до заснування фонду українських журналістів імени покійника при сему товаристві. Зібрано певну суму і зложено в „Дністрі"*)

Від того часу три роки минули, але справа не посунулася ні кроком вперед. Славко остав на „Zentralfriedhof-i", а приятелі і други нічого не зробили більше для зреалізування сеї його так кожаної, а нам так потрібної інституції.

Пригадую її тепер, в трету річницю його смерти.

(„Вперед"). **А. Г.**

*) Конто в „Дністрі" 10.500, досі зібрано 1.328 корон 36 сот. Крім сего на памятник зібрано 160 корон і вони зложені в „Земельному Банку", конто 4000.

ЧИ СЛІД ПРОЛЕТАРІЯТОВИ ЄДНАТИСЯ З КАПІТАЛІСТАМИ?

(Про справу політичної коаліції для співпраці двох кляс).

(З чеської віденської газети „Дельніцке Лісти").

Йти до коаліційного уряду, чи не йти? Це є питання, яке ставляє собі пролетаріят усіх держав, де політичні відносини дозріли вже так далеко, що пролетаріят під впливом зросту і вливу демократії набув такої сили, що виключно буржуазне правління стається неможливим. Виключно протиробітнича політика буржуазних партій стрінуласяби з могутним протестом пролетаріяту.

Коаліційна політика має між соціялістичним робітництвом своїх противників і приятелів. Бажають її собі головно соціялісти, що склонюються до реформізму, коли знову приклонники чистоти клясової боротьби є її найбільшими противниками.

Для соціялістів, що не є приклонниками ні диктатури пролетаріяту, ні урядовими опортуністами, є коаліція з міщанськими партіями конечним лихом, що має тревати так довго, доки пролетаріят не буде орґанізаційно й душевно так дозрілий, щоби сам уняв правління в свої руки і володів не компромісово, але соціялістично і не вдоволявся самими незначними соціяльними реформами, а сягнув в сам корінь лиха, це є в старий приватно-капіталістичний лад.

А тепер ще одно питання: чи коаліція може пролетаріятови помогти, чи зашкодити? На це питання годі за одним разом відповісти. Це залежить від цего, як зложена коаліція і який вплив якась партія зможе запевнити собі.

Робітництво має в останних часах перед собою два приклади коаліційних правлінь: в Німеччині і в Австрії. В обох цих випадках коаліція з соціялістичного становища не була корисна. В Німеччині, де соціялісти більшости в коаліційному правлінню були так сильно заступлені, обмежилася коаліція на ліберализм XIX. стол., що мав справді якісь симпатії для працюючих верств, але вони сягали тільки досі, доки не були загрожені інтереси посідаючих кляс. Коаліційна політика в Німеччині не принесла німецькому пролетаріятови ні одної великої побіди.

Які наслідки коаліційного правління в Австрії? Вона розбилася о противенства двох протилежних партій, що справді разом працювали, але засадничо і ідейно стояли супроти себе в яркому розколі. І тут не був вдоволений пролетаріят коаліційним правлінням. Християнські соціялісти жадають від соціялдемократів дуже багато уступок. І щоби заховати коаліційне правління, соціялдемократи мусіли часто уступати. Але коаліція ставала чимраз менше уступчива. Християнські суспільники виступали проти військових і робітничих рад, а самі орґанізували озброєну селянську армію. Обвинювали соціялдемократів з причини економічної кризи, а самі своїм саботажом супроти податку з маєтку не позволяли, щоби держава могла зміцнитися та могла заспокоїти хоч найбільше конечні потреби людових мас. І врешті коаліція розбилася.

А як є в чеськословацькій республіці? Коаліція правління істнує там щойно недовго, а вже повстала міністерська криза. Аґрарники жадають підвисшення цін збіжа, на що не хочуть згодитися соціялістичні члени правління.

Якби ми прихильно не дивилися на коаліційне правління, то воно для нас, соціялдемократів, не може бути нічим иншим, як конечним лихом, яке ми мусимо усунути. Соціяльні противенства виступають постійно щораз гострійше проти себе, їх не можна вже усунути самими реформами, які не є в стані завести рішучих змін в користь посідаючих верств.

Ціла Европа захоплена сьогодня революційним дрожанням, яких не вгамує коаліційне правління. Соціяльні противенства ростуть, а коаліційна політика, що мала їх утихомирити, найшлася в важкій кризі, що повстала головно з причини боротьби двох непримиримих світів: капіталістичного, що опирається на старих привілеях посідаючих кляс, і соціялістичного, що бореться за соціяльну рівноправність.

Тут або там удержиться переходово якийсь час ще коаліційне правління. В кождому одначе випадку довго це тревати не може, бо клясова й революційна свідомість пролетарських мас іде в напрямі вирівнання соціяльних противенств.

А там, де пролетаріят пізнав, що коаліційне правління ошукало, що не може відродити теперішного соціяльного ладу, має одначе ще досить сил, щоби взяти самому власть у свої руки, не остає пролетаріятови нічого иншого, як освідомляючою працею скріпляти клясового й революційного духа пролетаріяту і приготовляти робітництво до рішучої боротьби, що не знає ніяких політичних пактів і компромісів. В кождому випадку це принесе більше користи пролетаріятови, чим коаліційне правління, в якому соціялісти моглиби бути тільки фіґурками.

Фр. Ріхтер.

Грицько Круговий.

ДАЙ РУКУ!

Дай руку, товариш! Не час,
Як зброю, нам злобу кохати.
Є спільна праця для нас —
Ми мусим себе їй віддати.
Партійні забудьмо ми свари —
Я першим на зустріч іду;
І поки не згинули „Хмари",
Дай руку, — давно її жду.
Ти знаєш: не час вже гадати
Про всі особисті рахунки;
Ми мусимо бачить і знати
Криваві від того малюнки...
Одна у нас ціль і шляхи
До неї це ріжні ведуть...
Забудьмо негоди, гріхи —
Хай злоба і свари заснуть.
Дай руку! Горить Україна
Під гнітом зневаги і кар...
Пробуде хай нас ця година
Від чаду партійного чар.

ДРУГИЙ ЗЇЗД КОМУНІСТІВ БОЛГАРІЇ.

З початком червня с. р. відбувся в Софії, столиці Болгарії, II. зїзд комуністичної партії Болгарії, на якому присутних було 763 делегатів, заступаючих 487 комуністичних організацій Болгарії. Зїздом проводив болгарський соціяліст Благоєв (72-літний старик). Партійний секретар Коляров подав звіт з діяльности комуністичної партії Болгарії, з якого слідно, що партія числила до кінця 1919 року — 35.478 членів в 1083 сельських і 83 мійських організаціях. Одначе скількість членів в одно зростає, так, що з днем 20. квітня партія числала 38.686 членів. В „собранє" (парлямент) зуміла партія вибрати 50 комуністичних послів. Також в громадських і міських радах має комуністична партія визначне число своїх представників. Видавнича діяльність партії стоїть на висоті своєї задачі. Окрім центрального органу партії „Роботнически Вѣстникъ" видається ще: журнал „Новое Время", часопись для сельського пролетаріяту „Сельскій Вѣстникъ", для молодіжи „Младежка Правда", для жіноцтва „Равенство", для дітий „Другарче", сатирична часопись „Червень Сѫпѣкъ", для македонських еміґрантів „Освободженіе" для інвалідів „Инвалидъ-Борць", а понадто богато краєвих місцевих часописий. За 1919 рік видала комуністична партія 33 комуністичних книжок і брошур в накладі 562.100 примірників. Побіч літературної діяльности партія розвинула велику політично-організаційну працю, організуючи сільський безземельний пролетаріят Болгарії, військові частини і міський пролетаріят всіх професій. Комуністична партія дала почин до утворення організації, яка має на меті створенне одної радянської федеративної республіки на Балкані, на що прихильно відгукнулись товариші комуністи других народів балканського півострова. („Работнически Вѣстникъ", ч. 257).

Грицько Круговий.

НЕ ЖДИ.

(Присвячую нені Юрка Явченка).

А ти все ждеш; в очах горить надія.
„Він вернеться", — уста твої шепочуть...
О, бідна, знай! — жартує з тебе мрія:
Його мерці пустить назад не хочуть,

Він спить... Той сон тебе переживе...
Не муч себе: його вже не побачиш.
Знай, бідная: Дніпро сідий реве
В той самий час, як ти надійно плачеш

Він там... де є кургани військові...
Лежить рядком з товаришом по зброї,
Про все забув, бо — рана в голові,
Яку дістав в борні від кулі злої...

Не жди його. Тобі о, тяжко, знаю.
Він був твоєю зіркою в житті.
Не жди! Не вернеться! Тебе я розважаю:
Знай дійсність зла; спочинь у забутті.

(Юрко Явченко, родом з Харківщини, віддав себе національній боротьбі; він горів великою вірою в краще будуче України; в боях під Шепетівкою розстався з життєм, але спомин про нього мусить жити).

З ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯША.

(Кореспонденція львівського українського дневника „Гром. Думка").

Повіт Холм, село Терново, почта Холм: в селі є вчитель, свідомий Українець, п. Іван Ковальчук; він скінчив учительські курси в Берестї 1918 р. а раньше був московським вчителем на Холмщині. Церков в селі замкнена польським урядом, ще не пересвячена на костел. Священика нема ніякого. На третий день Великодня було на православному богослуженню в селі Сичині дуже багато люлей з усіх сторін, були з Дратова, Верещина, Вільки, Петрила і ин. Усі латинники говорять лишень по українськи. Молодих учать по польськи, але і вони всі говорять, як і старі зі собою лишень по українськи, а тоді коли прийде до хати хтось чужий, то вони по приказам польських ксьондзів намагаються „калічити" по польськи. З цього виходить дивовижна мішанина українсько-московсько-польських слів, пр. „Ідь на коляцию, бо уж сі уваржила".

В Холмі заложено товариство „Рідна Хата" (українське). Одержало воно з великим трудом дозвіл на українсько-польську печатку, яку вже і має. Головою цього товариства є п. Антін Васильчук, Холм, вул. Люблинська 80. В його і міститься се товариство. Він має бути і редактором українського часопису (тижневник), в Холмі.

В селі Дополтичі королівські, громада Кривички, почта Холм, є український учитель п. Петро Бойчук, середно свідомий. Зараз біля цього села є село Деполтичі руські: В Деполтичах руських комянна церков є в середині знищена, відчинена, властиво нема дверий — хата для священика ціла. Людей вже є дуже багато, парохія велика, належить до неї кілька більших сіл. Є 60 моргів церковної землі і ліс. Ліс вирубали Поляки також як і всюди вирубують майже цілковито всі церковні і парохіяльні тамошні багаті ліси. Люде ще не всі вернули з евакуації. Підчас евакуації православний священик щось людей обшахрував і люде сього села ухвалили, що православного священика ніякого вже не хочуть і не приймуть до села, а як би їм силою якого „патлатого" надано, то вбють його. Ухвалили ждати хочби і якнайдовше на уніятського священика, а якби Поляки не хотіли такого допустити, то вони собі самі будуть відправляти. Підлячий буде за священика, псаломщика не мають і не хочуть, нагнали його від себе разом з попом.

Зі села Сичина прогнали селяне від себе на весні православного священика. Польський уряд дуже радо позволив прогнати його в намірі перетягнути людей на латинство. Але се їм не вдається і люде ждуть на уніятського священика. Православний священик був кацапом десь аж з Рязанської губернії. Люде вже кілька разів посилали до Варшави депутацію, щоби їм польський уряд позволив спровадити уніятського священика. Там їм все відповідають вимінаючо. Звичайно говорять: „Шукайте собі священика самі" а коли вони хотіли би спровадити, то знову заборонюють.

В селі Плаваницях, повіт Холм, церква в порядку, мешкання для священика готове, люде майже всі вернули. Ціле село українське. Число населення значне.

В Холмі завивають Поляки в картки з евангелія і инших церковних книг всякі річи в склепах. З риз пороблено спідниці, убрання і т. д. Польські урядові особи говорили в старостві українському учителеви, що на Холмщині, Підляшу можуть бути священики уроджені тільки в Холмщині, Підляші і Галичині, а чужі ні. Таке є урядове розпорядженне польського міністерства віроісповідань. Двох чи трьох православних священиків по походженню з инших теріторій вже усунено урядово з Холмщини і Підляша. Говорити по українськи для інтеліґенції на Холмщині, Підляші є і було модою, а цю моду завели галицькі священики з Галичини ще в 1870-тих роках, бо не вміючи говорити по московськи, говорили по українськи, а українська інтеліґенція Галичини мала і має вплив на місцеву холмську інтеліґенцію і взагалі на населення.

Польські семінарії є зараз, мужеський в Холмі і в Замістю, а жіноча семінарія в Лісній (в бувшому монастирі). Українців до них ні одного не приймають. Своїх учеників вчать Поляки, як вони мають робити Поляків з Українців (поширюють катехізм Польщі і т. и.). Коли інспектор висилає до села учительську силу, то вчить її: „там сон Русіні, а то земя польска і вшисци оні мушон стаць Полякамі". — Уряд, товариства і школи працюють в тому напрямку, щоби затерти цілковито українські сліди. Всюди вживають Поляки слів „Русін, рускі" — української школи нема ніодної і не хочуть позволити Поляки заложити приватну українську школу, але і приватно (на жидівський спосіб) заборонюють вчити по українськи. — Тепер думають Поляки завести утраквізм в кількох народніх школах; має бути зорґанізований курс польської науки для українських учителів.

Село Селиска, повіт Замістя, віддалене 2 верстви від зелізничої стації для особових і поспішних Завада: в селі мешкає п. Йосиф Скрипа, український учитель, дуже свідомий Українець, в Берестю на учительських курсах мав виклади. В селі лишень самі Українці, ні одного латинника (один підчас війни перейшов на латинський обряд); в селі було перед війною 2.000 душ; зі села вийшло 70 інтеліґентних сил через школи. Церков і священик (православний) п. о. Мілько, Українець, він один на цілий повіт, обслугує 20 сіл. — Каймас, міщанин з Варшави, засів на плебанії і з „повітовим сейміком" заключив договір, на підставі якого має сидіти на плебанії православній ще рік; священик мешкає в сільській хаті. З Варшави прийшов наказ, щоби сього Каймаса усунути з плебанії, а повітовий референт і жандарми кажуть, що не можуть нічого зробити; нищить він парохіяльні будинки і поле. Усе поле сам обробляє, священикови не дав нічого.

Село Косопуди (пов. Заміський). В селі пересвятили Поляки нову церкву на костел, половина перейшла на латинство. „Місію" цю перевів лісничий гр. Замойского Колінські. Тепер ще більша половина населення держиться при церкві, а ця половина все збільшується в міру повороту біженців. Всі латинники, тут як і взагалі в цілій Холмщині говорять лишень по українськи. За австрійської окупації польонізація і перетягання на латинство мало сто раз більше успіхів, як тепер. За гасів польського уряду наслідки польської агітації за перетяганням на латинство виказують відворотні наслідки.

Українська інтеліґенція живе з народом і серед народу. Вона піддержує в народі дух більшости української. Українські кооперативи розвиваються досить гарно. Кооператив в Селисках дав за 1910 р. 5.000 К. чистого доходу. Поляки не дозволяють на ніякі українські написи, не дозволяють і печаток польсько-українських. Хотіли заложити Українці кілька кружків „Сільського Господаря", але і на це Поляки не дозволили. Казали, щоби ті кружки називали ся „Кулками рільничими", тоді позволять, инакше ні. Таки повстають по селах „Кулка рольнічі", але чисто українські. Лишень на зверх назва вказує на товариство ніби польське, але в ньому нічого польського нема. — В школах вчать не лише польської мови, але і кажуть по польськи молитися. На се Українці реагують і дітей забирають зі шкіл; так напр. в Селисках лишилося всього на всього 4 дітей, а українських дітей є разом 200 в цьому селі. Але школи української не дозволяють. Люде ждуть і діти до школи не ходять. Не помагає і примус. Науки в школах мало. Вчать лишень: „Кто ти єстесь? Поляк мали" і т. и. політично-агітаційні вороти. — Усіх хлопців без ріжниці на народність і віроісповідання забрано до польського війска. Урльоповані жовніри приносять до сіл дуже погані польські п'сні, подібно, як українські салдати приносили їх колись з Московщини, але с пісні не приймаються. Люде сміються з них, а дівчата держать чистість нашої української народньої пісні. Поляки заборонили орґанізувати українські хори, напр. в Селисках, Косопудах і и. Тосамо діється в инших сторонах Холмщини і Підляша. Староство і жандарми наказують, щоби всі і всюди говорили лишень по польськи. Хоч українські пісні заборонені, але вони як би на злість ще більше і виразнійше лунають усюди, а польських ніде не чути.

В Селисках хотіли зробити польсько-українську печатку для кооперативи, але староство не позволило. Сказано: „Ту нема України!". Таксамо заборонило староство говорити на громадських сходинах по українськи, а наказано говорити лишень по польськи (в Селисках і т. д.). Зараз у цілій Холмщині вже більша половина населення вернула, так що більшість є українська. — Українських інтеліґентів страшуть вс тарості жандарми арештуванням, страшуть і так: „Як ви Українци бендзеце се так орґанізоваць, то ми вас порозжуцами по ружних ґмінах, так же вас бендзе вшендзе мнейшосьць". — Багато сіл вносить прохання, щоби староство дозволило відкрити парохію; староство відповідає: „там вже маєте одного православного попа і більше не треба". Сей один піп є на цілий повіт. Є багато старих уніятів, які не узнають иншої церкви, як уніятської, а такої нема; вони говорять: „Я вродився уніятом і таким умру". Про єпископа Кузємського висказується населення з найбільшими похвалами. Населення жде і бажає, щоби з Галичини прислано уніятських священиків, бо польські ксьондзи працюють усильно над тим, щоби видерти з душі нашого народа все українське, що їм не дуже вдається. Але православний священик не має сили і спромоги протиділати тій роботі польських ксьондзів.

В місточку Замістю є 300 господарів, які почувають себе уніятами. І там ще не всі люде вернули з евакуації. Усі церкви в Замістю понищені; з книг церковних поробили торбинки до склепів. Ненависть до нашої церкви у Поляків велика. З церков забрано і понищено все, що було. Собор св. Миколая (побудований ще за Яна Замойского) перехрестили Поляки на костел, але і самі там не правлять, бо мають свій великий костел, а Поляків не багато. Перехрещено й другу церкву, а з третьої знищеної Поляками зробили канцелярію. Ця третя церква, то бувша Василіянська церква. Вона як і бувший Василіянський монастир занята польською жандармерією в Замістю, а з церкви, з якої викинено іконостас і всі церковні річи, зроблено канцелярію жандармерії.

В селі Золотець (Поляки назвали це село „Злоєц") стару уніятську деревляну церкву спалено, а приготований матеріял на нову церкву продало староство якомусь Полякови. В цілій Холмщині спалено аж 16 церков. В селі Золотець було перед війною 1.200 душ Українців (тепер є 700). Латинників до війни було 600, а тепер близько 1.000, але багато є зайшлих, які поселилися на господарствах збігців. Тепер по повороті збігців вони поволи виносяться, але староство старається їх задержати і дає їм церковні землі; так напр. в Селисках роздало староство увесь церковний ґрунт зайшлим латинникам, щоби їх лишень задержати в цім селі. В селі Золотець за австрійської окупації перейшло около 50 душ на латинство; при найблищій нагоді вони вернули би до уніятської церкви; до православної не хочуть. Коли би на Холмщині уніятська церква мала свою орґанізацію, то усі ті, що перейшли на латинство, вернули би до церкви.

Не лише про церкви, але і церковні кладовища забрали Поляки і не позволяють там хоронити Українців. В селі Косопуди хоронив православний священик мерця. Було це в лютім 1920 р. Коли проваджено похорон, орґаніст і польський ксьондз вибігли під кладовище і заборонили похоронити там цього мерця, і люде мусіли везти його 10 верств аж до Селиск.

В місті Біла на Підляшу пересвятили Поляки православну церкву і бувшу Василіянську на костели, так що мають тепер вже в Білій 3 костели. В Білій є старий уніятський дяк. В селі Костомолоти (повіт Біла), де нема ніодного латинника, є деревляна стара уніятська церква. В селі багато свідомих Українців напр. Дмитрюк і и. В селі Докудів (повіт Біла) церкву Поляки спалили, латинників нема; селяни завзято держаться церкви і ждуть на уніятського священика. Давний уніятський дяк громадський має великий вплив в околиці і селі.

Загально в Холмщині Українці польонізації не піддаються і держатся твердо своєї української національности та церкви, подібно як це помічається в Галичині так, що нема чого боятися втрати Холмщини для українського народа і України, коли лишень українські орґанізації дадуть Холмщакам сяку-таку поміч моральну і матеріяльну.

Холмщак.

ПАРТИТУРИ! ПАРТИТУРИ!

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і барітон 25 ц.

Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор ....40 ц.

За Тебе Україно, мужеський хор 30 ц.

За Тебе Україно, мішаний хор ..30 ц.

Сміло други не теряйте, мужеський хор ....30 ц.

Сміло други не теряйте, мішаний хор ....30 ц.

Варшавянка, мішаний хор......30 ц.

Реве та стогне, мішаний хор....20 ц.

Разом товариші в ногу, мужеський хор ....25 ц.

Шалійте, мішаний хор ....35 ц.

Побратався сокіл, мішаний хор..30 ц.

Як умру, то поховайте, мужеський хор ....20 ц.

Жалобний марш, мужеський хор 25 ц.

Як умру, то поховайте, муже-

Згадка, мішаний хор ....25 ц.

Била жінка мужика, мішаний хор 20 ц.

Всі замовлення і гроші проситься посилати на адресу:

"SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.

КОЗАЦЬКЕ СВАТАННЯ

на три дії.

ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.

Замовленя висилайте враз в грішми на адресу:

„SVOBODA",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

(Продовженнне зі стор. 1-шої).

смертельно начального констабля Рудока, коли він виходив з церкви.

В суботу був напад на військовий віз, що віз почту з міста Корк до Фермон. Напасники мали мати около 60 людий.

З ріжних місцевостий доносять про вибиванне вікон, про напади на британських жовнірів і т. п. Боятся, щоб ірляндська ситуація, яка щодня стає більше натягненою, не спалахнула отвертим полуміням. В дійсности вже тепер в деяких околицях нема цивільного права, лише „Републиканські суди".

В Ірляндії вже тепер є около 80.000 британського війська і се число зростає з дня на день.

В АНГЛІЇ ОРГАНІЗУЄТЬСЯ КОМУНІСТИЧНЕ ПАРТІЯ.

ЛОНДОН, 31. липня. На першім засіданню комуністичної конвенції сьогодня прийшло між учасниками до згоди, щоб зорганізувати британську „Комуністичну Партію" в цили „заведення комуністичного ладу, віддання всеї власти в руки працюючих кляс і контролі всіх продукційних сил". В конвенції бере участь 150 делегатів з ріжних комуністичних органiзацій. Принято резолюцію з домаганнем „заведення диктатури пролетаріяту, яко способу поборювання протиреволюції". Предсідатель конвенції Артур МекМанус заявив, що єсть конечним заведенне комунізму, без згляду на средства, яких в тій цили треба ужитти.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ПРЕЗИДЕНТ КАЖЕ МАЙНЕРАМ ВЕРТАТИ ДО ПРАЦІ.

ВАШІНҐТОН, 31. липня. — Президент Вилсон вислав сього вечера телеґраму до Джана Л. Люїса, предсідателя „Злучених копалень робітників в Америці"; в телеґрамі сказане, щоб страйкуючі углекопи з Ілинойс та Індіяни вернули сейчас до роботи,, а тоді він (президент) скличе спільну конференцію комісій для платні, підприємців і майнерів щоби полагодити всі нерівности в теперішних вимірах платні.

Джан Лоїс зарядив сейчас, щоб всі майнери в Ілинойс та Індіяна вертали нечайно до праці.

АРЕШТУЮТЬ ВИЗИСКУВАЧІВ В ТОРГОВЛІ УГЛЕМ.

НАКСВІЛ, ТЕНН. 1. серпня.— Пятнайцятьох углевих підприємців і торговців арештовано тут сьогодня за те, що вони торгували углем по паскарських цінах. Крім того ще має бути арештованих около 50 свіжих за таку саму провину.

ПІДВИШКА ЦІНИ ПЕРЕВОЗУ І ПЕРЕЗДУ НА АМЕРИКАНСЬКИХ ЗЕЛІЗНИЦЯХ.

ВАШІНҐТОН, 31. липня. — Міжстейтова Торговельна Комісія згодилася на підвишку ціни перевозу і переїзду зелізницями після такого пляну:

Ціна перевозу товарів на зелізницях має бути піднесена о 10 процент на Сході, о 25 процент на Полудни, о 35 процент на Заході і 25 процент в гірській области над Тихим Океаном.

Ціна переїзду осіб буде підвисшена о 20 процент, значить около пів цента на одну милю.

В спальних возах буде підвисшена ціна о половину.

Молочна тарифа буде також піднесена о 20 процент.

Ся підвишка відноситься також і до корабельних кампаній, які мають свої кораблі на американських прибережних водах та на внутрішних озерах і ріках.

Нова тарифа має увійти в життя з днем 1. вересня 1920 р. Єсть се страшно велика підвишка, яка мусить відбитися на подорожінню всілякого рода товарів, а яка принесе один і пів біліона долярів нового доходу кампаніям.

АРХІЕПИСКОП МАННІКЕ ВИЇХАВ СЕРЕД ЗАВОРУШЕНЬ НА КОРАБЛИ.

В суботу, 31. липня. — виїхав зі Злучених Держав до Ірляндії, звісний ірляндський патріот, архіепископ Данило Маннік, котрий прибув з Австралії до Америки і тут виголосив ряд промов в обороні Ірляндії. Коли архіепископ вийшов на корабель Балтік, лінії Кюнарда, щоб ним відплисти до Ірляндії збунтувалися корабельні кухарі і заявили, що вони не поїдуть, коли єпископ буде на кораблі. Зате машиністи заявили, що вони не поїдуть, коли єпископ забереться з корабля. Якось одначе вдалося погодити обі спорючі сторони.

На пращанне архієпископа зійшлося около 5.000 людий — прихильників і ворогів і одні почали пращати його почестними окликами, другі знова обидливими. Треба було аж сильного відділу поліції, щоб привернути лад.

Англійське правительство зарядило, щоб кораблі Кюнарда не вступали по дорозі до Квінтавн в Ірляндії, але щоб їхали просто до Англії. Здогадуються, що се зроблено на те, щоб архіепископ Манніке не міх заїхати просто до Ірляндії, але вперід до Англії де його мали би придержати англійські власти.

З РІЖНИХ СТОРІН.

ФІНЛЯНДІЯ РОЗПОЧАЛА ПОНОВНІ ПЕРЕГОВОРИ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ПАРИЖ, 31. липня. — Французька військова місія у Варшаві доносить, що Фінляндія розпочала наново мирові переговори зі савєтами в справі деяких територій, які большевики хотіли би задержати для себе.

Сі переговори перервано якось недавно. Тепер вони продовжаються наново в місті Дорпаті, Естонія.

В ТУРЕЧЧИНІ ОРГАНІЗУЄТЬСЯ НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

Тому, що теперішні члени кабінету не хотіли підписати мира подиктованого аліянтами, треба було утворити нове правительство, зложене з прихильників Англії. В той спосіб може вдасться Туреччині виминути небезпеки заняття Константинополя Греками, як це грозили аліянти на случай, коли Туреччина не схоче підписати мира.

Японія хоче конечно задержати остров Сахалін.

Японський кабінет рішив стояти при політиці барона Ушіда і заняти північну часть Сахаліну та місто Николаївськ, хоч би проти сього протестували деякі великі держави.

Годі перевести австрійських полонених з Росії.

В Росії находиться ще 200.000 военних плінників з Европи, а в Німеччині єсть около 160.000 російських плінників. По обох сторонах єсть богато Українців. Ліґа Народів на своїм засіданню в Сан Себастіян в Еспанії розбирала це питанне на підставі реферату д-ра Нансена, котрий старався о перевезенне одним і других плінників домів. Австрійці, Угри, а між ними Чехи, Українці, Румуни і другі народности, мали бути завезені до Трієсту, а звідси відіслані домів, за те Росіяни мали бути заслані до Владивостока, а звідси мали відіхати до своїх домів. Переговори одначе розбилися через большевиків, котрі не хотіли згодитися на те, щоб російські бранці йшли до дому.

Магомедани протестують перед папою.

Магомед Алі, голова індійської музулманської делеґації заїхав до Риму і був між иншими також і в папи, перед яким жалувався на Англію, що вона не пошанувала святих магомеданських місць, але віддала їх просто під британську світську власть. „Цілий Схід впав в руки Ллойда Джорджа" сказав Могамед Алі.

Колиби ріжні протести не помогли — заявив Алі, — тоді могамедани проклямують святу війну в цілій Азії.

Мадяри зрабували оруже в Австрії.

Угорський умундурований і узброєний відділ, зложений з 800 людий, напав в суботу на австрійський арсенал у Фірстенфельд і забрав звідтам 2000 крісів, 2000 уніформів і 20 кулеметів. Опісля повернув з добичею, наладованою на троки, назад на Угорщину. Проти сього запротестували австрійські власти перед угорськими і закадали сатисфакції.

Большевизм се убийчас релігія — каже Француз.

Француз, Андре Савоар, котрий перебув кілька літ на Україні, головно в Київі, повернув тепер до Парижа і розповідає дива про большевицький терор. Він має зі собою ріжні документи і фотографії. „Росія це не край революції, каже він, але це збожеволілий край, застрашений новою релігією, котра дише жостокістю, а кров — се її евхаристія. Коли звичайно населеннє втікає перед надходом ворогів, то перед большевиками утікачі тратили зовсім змисли. Здавалося, неначе би якась заслона впала на їх мозок і вони тратили память — такого набиралися вони перед большевиками страху, яких вже нераз мали на своїх карках".

Коли Савоар питав, яка причина такого перестраху, то йому відповідали, що від большевиків віє горячим подувом оріентальної бестії, якої західний світ зовсім не знає. Вид мук і крови справляють большевикам найбільшу радість і з того вони черпають дальше одушевленне до дальшої енерґічної роботи.

Савоар приготовляє книжку, в якій задумує опублікувати всі документи, що відносяться до сеї нової релігії.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

В книгарни „Свободи" можна набути слідуючі нові молитвенники:

ГОСТИНЕЦЬ, оправлений в шагранову шкірку, золочені береги і гарне викінченне. Ціна $2.25

ГОСТИНЕЦЬ, в полотняній оправі, з гарними витисками. Ціна......$1.50

АНГЕЛ ХОРОНИТЕЛЬ, оправлений в шагранову шкірку, золочені береги малого формату. Ціна $1.50

АНҐЕЛ ХОРОНИТЕЛЬ, імітація шкіри, золочені береги, гарне викінченне, малого формату. Ціна.....$1.10

БОГ РАДОСТЬ МОЯ, в дуже гарній чорній оправі з витисками і золоченими берегами, з футералом, 600 сторін друку. Ціна $1.50

ДОРОГА ДО НЕБА, в чорній оправі з гарними витисками, золочені береги, малого формату, з футералом. Ціна $0.85

ВІНЕЦЬ МОЛИТОВ, діточий молитвенник, в гарній чорній оправі, з золоченими берегами і золотими витисками. Ціна $0.60

Замовлення враз з належитостию просимо слати на адресу:

"SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинів).

JERSEY CITY, N. J.

Музичне товариство ім. Остапа Нижанковського в Джерзи Сіти, Н. Дж., устроює **в неділю, 8. серпня 1920 р. ВЕЛИКИЙ ПІКНІК** у Вашінгтон Ґров Парку (**Washington Grove, Carlstadt, N. J.**). Початок о годині 1-шій пополудни. Вступ від особи 35 центів, уже враз з податком. До танців приґравати-ме власна орхестра товариства. Заряд згаданого товариства просить до численної участи в сім пікніку всіх джерзисітських Українців. За добру й веселу забаву на свіжім воздусі ручиться. 93-94

Дорога до Вашінгтон Ґров Парку: З долини міста брати Grove кару до Гобокен, там нересідаєтеся на Passaic кару. З гори міста брати Hudson кару до кінця лінії, там пересідаєтеся на Passaic кару.

NEWARK, N. J.

Українська Банда тов. „Запорожа" устроює **ВЕЛИКИЙ ПІКНІК в неділю, 8-го серпня 1920 р.** в парку Kunzmans' на 16th Ave. і 17th St., Newark, N. J. Початок о годині 2-гій пополудни. Вступ 35 цнт. На тім пікніку будуть всякого рода танці, забави, виграли, а навіть будуть перегони в мішках. Щиро повитаємо всіх на пікніку з цілою музикою.

93-94 КОМІТЕТ.

PITTSBURGH, PA.

ДРУГИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК устроює парохія св. Івана Хрестителя **в неділю, 8. серпня 1920 р.** на Elwin Park, там де був пікнік 25. липня с. р. Запрошується всіх Українців і Українок на сей пікнік. Комітет постарається, щоби сим разом були всі задоволені. Вступ від пари 75 цнт., від самотних 50 цнт., від дівчат 25 цнт. 93

Беріть кару Washington або Charleroi. — За добру забаву ручить

КОМІТЕТ.

В кождій українській хаті повинна находитись часопись „Свобода".

НА ПРОДАЖ.

ФАРМА 70 акрова, з чого 30 акрів під управою а 40 акрів ліса, обсіяна і обсаджена, з добрим домом о 9 кімнатах, та иншими будинками господарчими, великий сад, 5 расових коров, 3 ялівки, 1 кінь, 1 безрога і до 250 курий, 4 вози, косярка, плуг, борони і инші господарчі знаряди, положена в стейті Коннектікут в віддаленю 4 миль від кари, 2 милі від місточка а 12 миль від великого портового міста. Ціна зі всім $3800.00, з чого $2600.00 готівкою а решта на морґич. Голоситися на адресу: VL. KNIHINITSKY, 30 E. 7th St., New York, N. Y. 92-4

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Тов. „Сокіл", від. 336, подає до відома, що місячні збори відбудуться 8. серпня в гали церковній зараз по Службі Божій. Проситься членів прибути на сі збори, а при тій нагоді спільно відфотографуватися. Отже проситься членів як найчисленнійше прибути, бо чим більше нас буде, тим красша буде фотографія. — Г. Дума, секр.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Бр. св. Юрія від. 160. повідомляє всіх своїх членів що квартальний мітінґ відбудеться 14. серпня, о годині 6-тій вечер, під числом 89 Бівер Стр. Кождий член має прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження, а також буде справозданне касове контрольної комісії. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Неприсутні члени будуть карані після статута. — Е. Притика, предс.; Т. Біловус, кас.; Л. Ковальчук, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. В неділю, 8. серпня о годині 1-шій пополудни, бр. св Кирила і Методія, від. 86, буде мати спеціяльний мітінґ в справі вибору делеґата на конвенцію і в справі календарів на рік 1921. Мітінґ відбудеться в парохіяльній галі. Неявившийся член заплатить кару після братського статута. — Н. Кисільовський, предс.; Д. Хомин, кас.; С. Петрочко, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 22. серпня, в Робітничім Домі під ч. 84 Ґрейлінг Аве., точно о 3-тій годині пополудни. Проситься всіх членів, аби явилися на сей мітінґ, бо є богато справ до полагодження ще з тамтого мітінґу. Кождий член повинен подабти о нових членів. Котрі Українці ще не належать до жадної організації, най прийдуть і впишуться до нашого товариства і до У. Н Союза. Котрий член не явиться на сей мітінґ, підпаде такій грошевій карі, яку ухвалено на мітінґу, або буде суспендований. — Ю. Пригарський, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Тов. ім. Івана Франка, від. 103, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу, 21. серпня, точно о годині 7-мій вечером. Проситься всіх членів зійтися як один бо є важні справи до полагодження. — В. Колодрубець, секр.

ПРАВДИВІ ВІДОМОСТИ З РІДНОГО КРАЮ ПОДАЮТЬ

КРАЄВІ ЧАСОПИСИ

Громадська Думка, Вперед, Земля і Воля, Наша Мета, Професіональні Вісти, Шлях, Світ Дитини. Єсли інтересуєтеся старим краєм, читайте сі часописи і присилайте на них передплату. Ми вишлемо вам 10 чисел за 50 цнт., 19 чисел за $1.00. Пишіть на адресу:

BASIL HRYSHKO,

437 N. 6th AVE., SCRANTON, PA. 90-99

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщение платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на двораэове оголошенне з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

Не належиться ждати відповідий на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але пересилає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

Пошукую сестри **МОКРИНИ ЯЦКІВ**, замужну за Данилом Сайчук, походячу з села Карова, пов. Рава Руська. Хтоби про неї знав або вона сама, зволить зголоситися до: MAKSYM JACKIW, 7 Medford Court, Boston, Mass. 92-93

Пошукую свого брата **ЮРКА БУГАЙЧИК,** з села Бітля, повіт Турка, Гал. Перебував перед 18 роками в Пенсильванії. Хтоби о нім знав, або він сам, зволить зголоситись ласкаво на адресу: NASTUNIA BUHAJCZYK, P. O. Riverside, N. J. 91-02

ПОШУКУЮ доброго шевського робітника до реперовання черевиків. Платня тижнева $35.00. Прошу зголоситися листовно до: MICHAEL MAKOWSKI, Beckley, West Virginia. 92-95

Пошукую свого краяна **СТЕФАНА МИХАЙЛИШИН** у важній справі перед моїм відїздом до краю для полагодження його зобовязань і защадження йому процесових коштів в краю. Він самий або хто про него знає зволить зголоситися до: WASYL MYCHAJLYSHYN, 2913 E. 138th Pl., Burnham, Ill. 92-93

АЛЕКСАНДЕР БАРАНІК і АНАСТАЗІЯ БАРАНІК зголосіться листовно в дуже важній краєвій справі на адресу: МИХАЙЛО або ВАСИЛЬ ЖУКОВСЬКИЙ, 176 Tonnele Ave., Jersey City, N. J. 92-94

Пошукую **ІВАНА ВЕЛИКГОЛОВА,** з села Стацова, пов. Снятин, Гал. Перебував 4 роки в Салт Сте Марі а опісля в Торонто, Канада. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися на адресу: ILASH MYKYTIUK, 240 13th St., Niagara Falls, N. Y. 93-95

Пошукую мого брата **ПЕТРА ФАЛДИСТОГО,** 40 літ, родом з Іванчан, Збаражського повіту, котрий перед роком перебував в Cleveland, Ohio. Маю для него дуже важні відомости з краю. Хтоби про него знав, або він сам, нехай зголоситься на адресу: MARTHA FALDYSTA, 30 East 7th St., New York, N. Y. 91-93

ІСПИТОВАНИЙ дякоучитель пошукує посади. Орудує барітоновим голосом та грає на скрипцях і піяні. Є в змозі провадити школу, хор і уладжувати представлення. Ласкаві зголошення слати на адресу: DIAKOUCZYTEL, 42 Arverne Terrace, Irvington, N. J. 91-93

ЩОСЬ ДУЖЕ цікавого для каварів і вдівців. Пишіть, залучаючи 2-центову марку на адресу: **ROYAL SALES CO., Station O, New York City.** 25—

Пошукую своїх краянів, **НИКОЛУ ПИКУС,** з села Збродзьова, повіт Ст. Самбір, котрий перебував 1917 р. в Вест Меріленд кавиті і **НИКОЛАЯ ГУЦ,** з села Головецько, пов. Старий Самбір, котрий перебував в Клівленд, О. Адреса: FEDOR CHALAK, R. F. D., Box 102, Cadiz, Ohio. 92-93

ГРЕКО-КАТ. парохія в Herkimer, N. Y. пошукує дякоучителя, котрий би умів провадити хор, учити представлення і школу дітий. Посаду можна обняти від першого або пятнайцятого серпня. Прошу голоситись на низше подану адресу: ПЕТРО ФЕДОРКО, 331 Moore Ave., Herkimer, N. Y. 91-93

Пошукую свого краяна **ВАСИЛЯ СЕМЕНЮКА,** з села Кучурмаре, повіт Чернівці, Буковина. Перебував в Віндсор, Онт., Канада. Він сам або хто знає про него, зволить зголоситись до: ALEX CHEPESKA, R. F. D. 3, Somerset Co., Berlin, Pa. 93-94

Пошукую у важній справі свого товариша **САВКУ КУДГАЙ,** з села Кобиля, Галичина. Перед 5-ма роками перебував в Laporte, Ind., а тепер має находитися в Бінґемптон, Н. Й. Хтоби о нім знав або він сам, нехай зголоситься до: NICK. CHMURYNSKI, 752 Earle St., S. W. Grand Rapids, Mich. 93-94

НА ПРОДАЖ Українсько-Робітничий Ресторант, в добрім місци, бизнес вироблений. Властитель продає з причини виїзду до краю. Добра нагода для Українця. Голоситись до ресторану під ч. 531 E. 12th Street, New York, N. Y. 92

Пошукую свого шваґра **ПЕТРА ЗАГАРУ.** Тому два місяці перебував у Гардентон, Манітоба, Канада. Хтоби о нім знав, або він сам, най зголоситься до: EMANUEL ANDRUSHKO, Box 237, Clarksville, Pa. 92-95

Отсим подаю до загального відома, що я отворив **САЛЬОН І РЕСТОРАН** при Johnson Ave. під числом 258. Чи Ви спрагнені, чи голодні, зайдіть до мене а зістанете обслужені як найлучше. Властитель реставрації і сальону M. PELECH, 258 Johnson Avenue, Jersey City, N. J. 93-95

ПОТРЕБУЄМО СПІЛЬНИКІВ І РОБІТНИКІВ, котрі посідають не менше $500.00 готівки і хотілиби стати спільниками і робітниками в українській фабриці виробу матеріялів до чищеня, як мила і др. Фабрика має найновійші прилади до фабрикації і дістає богато замовлень. З тої причини потребує більше капіталу і дає змогу робітникам Українцям вступити у спілку. Фабрика є в руках Українців. Інтересовані зволять голоситись по близші інформації до: THE CLEANER PRODUCTS CORP., 303 Park Building, Cleveland, Ohio. 93-95

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Родимці! Купуйте фарми на сході стейту Ню Йорк в околици міста Ром, Н. Й., де вже осідлилося богато українських фармерів. Тут фарми є добрі і урожайні, а хтоби бажав купити собі добру фарму, нехай зверне увагу на се оголошенне, і удасться на понизшу адресу. Я в тій околици знаний через 6 літ, був я фармером і розуміюся на фармах. Отже кождому раджу купити собі фарму і бути власним і незалежним паном, а тоді не будете піддані під компаніцьких босів. Власна фарма, то ліпше як сотки в банку, бо банки є всілякі, а фарму злодій не вкраде, вода не забере і огонь не спалить. Родимці! Не чекайте, доки тепло, бо тепер фарму можете добре оглянути. Фарму купите від самого властителя а не від жадної компанії. 91-93

Притім еще маю до спродання і бизнеса, а се: добру пекарню, ґросерню і барберню. По близші пояснення пишіть до:

НИКОЛАЙ КАЛАКУНЯК,

149½ E. WHITESBORO ST., ROME, N. Y.

ЛЮБИТЕЛІ ГАРНИХ ПОВІСТИЙ!

В нашій книгарни можете купити слідуючі нові книжки:

Борці за правду, істор. повість з часів козацького вожда Івана Богуна (опис польського варварства) 50 ц.

Суд чотирох, сензаційне оповіданне з діяльности „тайних виконавців смерти" ....40 ц.

Спартак, історична повість з римських часів ....30 ц.

Кльод Ґе, повість з кримінального життя ....20 ц.

Стилістика, поетика і реторика..40 ц.

Місяць свідок і другі оповідання 20 ц.

Опришок і другі оповідання....20 ц.

Хан і його син або Українка Бранка, історична повість з 18-го століття і другі оповідання ....20 ц.

Девять братів і десята сестриця Галя, захоплююче і зворушаюче оповіданне Марка Вовчка..........20 ц.

Кармелюк і невільничка........20 ц.

Тайни цісарської родини в Відни, опис життя австрійських пануючих з ілюстраціями .... 50 ц.

Єзуїтська Преподобниця, хитрощі польських єзуїтів ....25 ц.

Культура, національність та асиміляція ....30 ц.

Як львиця виховала царського сина, оповіданне основане на підкладі середновічних леґенд ....20 ц.

Соняшний промінь, роман на тлі патріотичнім, одна з найгарнійших і найбільших повістий Чайченка (Ґрінченка) ....80 ц.

Відвдячився, дуже гарна історична повість з козацької давнини, написав А. Чайковський $1.00

Замовлення і гроші проситься посилати на адресу:

"SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.

НОВИНКИ.

Злученим Державам і Канаді грозить великий зелізничий страйк.

Коли нова тарифа платні, котра небавом має бути оголошена, покажеться незадоволяючою для робітників на американських зелізницях, то всі робітники вийдуть на загальний страйк. За американськими робітниками пійдуть слідом і канадійські, бо вони всі є членами одної юнії. Колиб до сего прийшло, то всі зелізниці в Злучених Державах і в Канаді будуть мати гарний спочинок.

Робітники дістануть платні вакації.

Чотири тисячі денних зарібників, котрі працюють у робітнях „Вестерн Електрік Компани", дістануть сього літа платні вакації. Такі вакації заряджено перший раз в історії сеї фірми. Ті робітники, котрі працюють в компанії 10 років, дістануть два тижні платних вакацій, а ті, котрі працюють 5 років, дістануть 1 тиждень.

Кілько горожан дали Америці ріжні держави.

Статистика американської імміграції виказує, що відколи почала істнувати згадана република, Велика Британія дала Америці 8,400.000 людий, Німеччина 6,000.000, скандинавські держави 2,000.000. Від року 1776 до 1890 прибуло до Злучених Держав 15,698.000 імігрантів, між тими самих Британців начисляється 6,000.000, а 5,125.000 Німців. Від 1890 р. Італія, Росія, Австрія та балканські держави дали Америці найбільше імігрантів. З самої Росії прибуло до Америки 3,419.000 осіб.

Число населення Злучених Держав перейшло 100 міліонів голов, з чого самих темношкірих є 11 міліонів, так що на родовитих Американців припадає 54 міліони, а решта є з кости і крови пришельцями. Навіть президент Злучених Держав має лиш одного предка, котрий родився в Америці. Отже бачимо, що Америка буде ще довго горшком переварювання ріжних народів.

Фальшівники загрожують американській торговли заграницею.

Перед війною, а ще більше підчас війни, американські споживчі товари мали в Европі доволі значний попит. Тепер се вже радикально змінилось, а головною причиною сього сумного явища є несовісні американські спекулянти, котрі фальшують сі товари в неможливий спосіб. Возьмім під розвагу один тільки американський харчевий продукт — сир. Зараз по революції, в 1790 р., Америка вислала до Европи 144.734 фунтів сира; в 1841 р. вислала 1,748.471 фунтів, в 1847 р. — 15,637.600 фунтів, в 1849 р. — 17,433.082 фунтів, в 1870 р. — 44,648.281 фунтів, в 1880 р. — 99,992.440 фунтів. У січни біжучого року вислано: до Франції заледви 9.020 фунтів, до Еспанії аж 50 фунтів (!), до Англії лише 76.063 фунтів. Як би не Швеція, яка закупила 417.766 фунтів, і не Бельгія, яка закупила 139.833 фунтів американського сира, то й годі би було догадатися, що тутешні експортери сира роблять якийнебудь інтерес. От до чого довели американські ошусти, які збирають з молока сметану, а на її місце дають ріжні смердячі товщі, та спрепарований з тих товщий сир вивозять на европейський ринок. Але Европейці не такі дурні, щоби дали себе здурити американським сиром...

Американські дивацтва.

Альфред Мешмеер, шофер у Джеферсонвіл, Інд., оженився з панною Гедж, дівчиною з вищої кляси у тій же місцевости. Се не подобалося чомусь приятелям молодого і вони устроїли собі з ним ось-такий „американський" жарт: Добулися в ночи силою до дому Мешмеера, піймали його, вбрали в нічну сорочку, наложили на його руки кайдани, витягнули на двір, всадили на моторовий трок і привязали його руки до кермуючого колеса. Відтак до того трока припняли коня і веліли якомусь старому нігрови тим конем завезти увязненого аж до місцевого кінотеатру. Безпорадного новоженця арештував був полісман, але на просьбу молодої, яка з плачем прийшла на поліційну стацію, його увільнено.

Пробитий дишлем.

Богатий мешканець місточка Ардонії, Н. Й., Джан Краніер, їхав автомобілем. Напроти него надіхав возом Едвард Гайс з Тутелтави. Сполошений кінь вдарив у автомобіль так нещасливо, що один з дишлів зломився і пробив наскрізь серце Краніера.

Батько 35 дітий.

Франко Валі, Мексиканець з Елцентро, Кал., став батьком на 60 році свого життя 35 своєї дитини, що прийшла на світ 25. червня с. р. Він оженився другий раз 1900 року і відтоді його жінка повила 17 дітий. Послідна дитина важила по нарожденню 11 фунтів. Пятнайцятеро його дітий жиє.

Публичні рабівники всюди однакові.

З Мадриду (столиця Еспанії) доносять, що еспанські властителі винниць мали свої спеціяльні збори, на яких постановлено зародившийся сего року в обильній скількости виноград викинути в ріки, щоби в той спосіб затримати високі ціни на вино. Сю постанову всі виноградарі виконали, а тисячі еспанського люду є з того приводу незвичайно огірчені.

Як би був знав...

Нігер Артур Шов, смітяр у Раквіл Сентр, Л. Ай., почав лихословити паню Лонгнекер, не знаючи о сім, що її муж занимався колись атлетичними вправами. Тепер уже знає. Пан Лонгнекер так побив напасника, що той аж потребував помочи лікаря, а крім того прикликав полісмана і велів нечемного нігра арештувати.

До чого доводить необережне обходжене з револьвером.

Син Віліяма Чапіна в Колінсвіл, Конн., запросив собі на забаву до свого дому трох сусідських хлопців. Всі чотири хлопці почали бавитися двома револьверами, з яких один був наладований. Один хлопець, 14-літний Джордж Доґлес, потягнув припадково за курок набитого револьвера і вистрілив у свого 12-літного товариша, на імя Лєслі Терри. Коли на місце нещасливого випадку вбіг др. Кілбурн, котрий мешкає в другім домі від Чапіна, і заявив, що пострілений не може жити, він почув на сходах другий револьверовий стріл. Оглянувшися, лікар побачив, що мимовільний убийник, Джордж Доґлес, пустив собі культу в голову. Лєслі Терри сконав 10 мінут по пострілі, а самовбийник Доґлес опинився в шпитали, де лікарі мають надію на його видужанне, але він стратить зовсім своє праве око.

Страшна посуха в Манітобі.

Такої посухи, яка тривала через місяць в Манітобі (Канада), не було вже давно. У Вінніпеґу послідний дощ падав 24. червня, а перший дощ в липни почав падати з рана 21. липня. Не можна однак сказати, що в наслідок посухи панувала велика спека. В найгорячійші дні термометер підносився найвисше до 83 степенів. В наслідок так довгої посухи в Манітобі не можна сподіватися на богаті жнива. На горбовинах і піскуватих фармах збіже зовсім не виросло і прим. коло Брендону многі фармері переорюють свої кількасотакрові фарми, а в инших знова місцевостях фармері косять збіже на пашу. Сіно також виросло мале і більше як певно, що забракне в зимі паші для худоби.

Гарне збіже в Альберті.

Альбертійська ґазета „Кальґарі Геральд" доносить, що, як показується з отриманих досидонесень, стан збіжа в Альберті (Канада) є досить добрий. В деяких місцевостях збіже і ярина такі гарні, як ще ніколи не були.

Іван Юзак зістав повішений.

Дня 14. м. м. рано повішено в Прінс Алберт, Саскачеван, (Канада), 19-літного хлопця Івана Юзака за те, що той минулої зими замордував паню Юлію Ліщинську в Гуду, Саск., а її тіло кинув до керниці, глибокої на 75 стіп. Юзак сам признався до злочину свому батькови, котрий сейчас доніс про се поліції.

В Канаді відбудеться референдум про продаж напитків.

З Отави (стол. Канади) пишуть, що дня 25. жовтня відбудеться загальне голосоване над сим, чи пересиланне алькоголю з провінції до провінції або з инших країв до таких провінцій, де закон тверезости є всилі, має бути заборонене, чи ні. Голосувати будуть всі виборці, які були на виборчій доміняльній листі зперед 1917 року; се значить, що кождий чоловік, маючий горожанські права, буде міг голосувати.

Як Хінці пересилали опіюм.

Вже від довшого часу Хінці в Напіновіл, Квебек (Канада), пересилали до Кальґарі, Альберта, по кілька пачок яєць. Ніхто не підозрівав їх о якенебудь фальшивство. Аж послідного тижня з одної пачки у ваґоні почало течи. Урядник хотів побачити, скільки побилося яєць, отворив пачку, подививсь і своїм очам не повірив, бо в пачці замісць яєць побачив повно кусників опіюму. Кусники ті були однак зовсім подібні до яєць.

„Пробудився" в арешті.

Нюйорський друкар Давид Суліван, повернувши минулого вівтірка досвіта з роботи домів, почув, як його жінка кличе о ратунок. Він вибіг швидко по сходах до горішної кімнати і побачив, що його жінка бореться з якимсь дужим нігром. Муж кинувся сейчас до непрошеного гостя, а жінка побігла до вікна і кликнула о поміч. Її крик почув полісман Дойл, котрий вбіг до дому і кількома ударами своєї палки привів нігра до порядку. Арештований за влом ніґер сказав, що називається Ґрент Петіс і є бувшим жовніром. Запитаний о причину своєї нічної вандрівки, арештований ніґер відповів: „Я мав мабуть кепський сон і підчас того сну заліз до чужого дому".

Німецькі кати вийшли на страйк.

Німецькі кати вийшли на страйк, домагаючися підвисшення платні — доносять з Берліна до лондонської ґазети „Телеграф Ексчендж". В місті Майнінґен кат відмовився вішати злочинця і той остає дальше при життю.

Мули в часі війни.

Обчислюють, що в часі минувшої війни уживано 45 тисяч мулів (мішанці: кінь і осел), а більше між 100 тисяч уживає армія Злучених Держав. Помимо численних норовів, які є нераз дуже смішною прикметою мулів, показалося, що мули є таксамо витривалими у военних невигодах як і жовніри. Дуже часто мули працювали без відпочинку від 48 до 72 годин, а нераз вдоволялися кількома клаптями сіна та пару пригорщами вівса. Бували також і такі пригоди, що мул, стоячи коло полевої кухні, зачує свіжо спечений хліб і уважає, коли кухар віддалиться до иншої роботи. Тоді він закрадеться до печі, піднесе ногу і одним ударом вибиває дверцята, хапає в зуби горячий хліб і втікає. Робить тесаме і тоді, коли доглянє яку вудженину, шинку, або що инше, а як має нагоду, так очевидячки краде і вже нема ратунку, як вхопить що в свої кланци.

З ТАЙН АПТИКАРЯ.

Один аптикар оповів богато цікавих тайн зі своєї професії. Його оповіданнє свідчить, що богато людий хоче, щоби їх обманювати.

Він каже, що як отворив свою аптику, то хотів провадити її, як пристало на порядного чоловіка. Але по короткім часі він переконався, що чесним способом далеко не зайде. По упливі двох тижнів — каже аптикар — я побачив на власні очи, що чорт богато страшнійший ніж його малюють.

Найбільше клопоту він мав з клієнтками. По кілька разів на день вони приходили до аптики і жадали то „сала з комара", або з „баранка", то порошків на залюбленне, а одна навіть хотіла заплатити кільканайцять долярів за серце лилика, або як вона називала „чортика".

Розуміється, аптикар представляв як міг, що таких „медицин" нема в жадній аптиці, а як який аптикар продає такі медицини, то він обманює немилосерно людий.

Напімнення богато не помагали, бо клієнтки йшли до других аптик, і там жадали медицин, яких їм було потрібно. Обслуга в аптиках сміялася з людської глупоти, але через се казала платити високі суми за сало з комара або за серце з лилика.

Бідному аптикареви приходилось круто. Його бізнес почав банкротувати. Другі аптикарі продавали василіну за сало з комара, а звичайні корінці за серця лиликів, робили гроші, а йому хоть бери та замикай буду.

Видячи, що нема иншої ради, почав і він держати на складі „всі медицини". Тепер можна у нього дістати не лише сало з комара, серце з лилика, порошок на залюбленне, але коли хочете то й птиче молоко, вовчий мозок, сернячі жили і взагалі все, що може уявити собі найбуйнійша фантазія.

На клієнтів тепер не нарікає. Продає ріжні медицини і бере добрі гроші.

„Бійте ся Бога — говорить аптикар — що маю робити? Приходить до мене одна жінка і повідає, що залюбилася в своїм столівнику, а він не має до неї серця. Каже — дайте такого порошку, або якогось вабця, щоби змінив його серце. Я добре заплачу. — Я дав їй звичайний порошок на розвільненне. Лікарство мусіло помогти, бо за кілька днів вона прийшла по тесаме лікарство вже з другою клієнткою.

Дальше той аптикар апелює до ґазетярів, аби вони старалися якось вилічити людий з забобонів, і обіцює щиру поміч в тім напрямі.

Дивно воно виглядає, що таке межи людьми буває, але ще дивнійше, що найшовся такий порядний аптикар, котрий відкрив частину аптикарських тайн.

Надія його, що при помочи ґазет вилічить людий з забобонів, дуже слаба, бо коли взяти до рук наші „найповажнійші" часописи, то повно там знайдемо оголошень, в яких поручається читачам ріжних лікарів „чудотворців" та чудотворні ліки, що не є нічим иншим як звичайним собі обманом, обчисленим на визиск несвідомих читачів.

В Америці попри славних професорів-лікарів мають свої офіси і „фейкери", а також мов на глум науці і цивілізації часто можна бачити офіс циганки-ворожки. Над входом до него видніє в кількох мовах напись, сповіщаюча про рід професії, з заміткою: „Ми говоримо у восьмох мовах".

До тої ворожки ходять клієнтки, вона шепче-заклинає, а люди вірять, що те все їм помагає.